

Opinnäytetyö AMK

Sairaanhoitaja

2018

Erkka Hirvensalo, Linda Kankare, Kaisa Karhinoja, Samuli Niemi

TYÖTTÖMIEN MOTIVOIMINEN AMMATILLISEEN KOULUTTAUTUMISEEN

– Lähihoitajakoulutuksen esittely RUORI 2-
hankkeen työttömille

OPINNÄYTETYÖ AMK | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sairaanhoitaja

2018 | 50 sivua, 6 liitesivua

Erkka Hirvensalo, Linda Kankare, Kaisa Karhinoja, Samuli Niemi

TYÖTTÖMIEN MOTIVOIMINEN AMMATILLISEEN KOULUTTAUTUMISEEN

- Lähihoitajakoulutuksen esittely RUORI 2 -hankkeen työttömille

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on edistää työttömien hakeutumista ammatilliseen koulutukseen ja tarjota lähihoitajakoulutusta vaihtoehtona niille, jotka ovat hoitoalasta kiinnostuneita. Opinnäytetyö on yksi osa RUORI 2 - Uutta suuntaa terveyteen, työ- ja toimintakykyyn hanketta, jossa työttömien kaipaavia palveluita ja heidän käsitystään terveydestä pyritään kehittämään.

Opinnäytetyön teoreettinen osuus käsittelee työttömyyttä ja sen vaikutuksia sekä työttömyyteen johtavia tekijöitä. Työssä paneuduttiin koulutuksen merkitykseen työttömyyden tukemisessa ja perusteltiin, miksi lähihoitajakoulutus on hyvä vaihtoehto alasta kiinnostuneille pitkäaikaistyöttömille.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus on kehitetty teoreettisen osuuden pohjalta. Toiminnallisessa osassa toteutettiin tutustumispäivä Turun ammatti-instituuttiin sekä lähihoitajakoulutuksen esittely Turun seudun työttömien yhdistyksen hyvinvointipäivässä.

Lähihoitajakoulutuksesta tehtiin opas, joka on julkaistu RUORI2 -hankkeen tulostettavana versiona. Opas toimi hyvinvointipäivillä rekrytointin välineenä. Hoitoalasta tehtiin myös Power Point-esitys, joka tuki rekrytointilaisuutta.

ASIASANAT:

Työttömyys, koulutus, lähihoitaja, motivaatio, vertaistuki, ohjaus, mielenterveys, päihteet

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Nursing

2018 | 50 pages, 6 pages in appendices

Erkka Hirvensalo, Linda Kankare, Kaisa Karhinoja, Samuli Niemi

MOTIVATING UNEMPLOYEES FOR VOCATIONAL EDUCATION

- Presentation of practical nursing studies for the unemployed in RUORI 2-project

The purpose of this thesis is to promote unemployed people in vocational education and to offer practical nursing studies as an alternative to those who are interested in care. The thesis is one part of the RUORI 2 -project.

The theoretical part of the thesis deals with unemployment and its effects on the individual and also on factors leading to unemployment. We are going to work on the significance of education in supporting unemployment and justifying why nursing care is a good option for long-term unemployed interested in the field.

The functional part of the Bachelor's Thesis was developed on the basis of the theoretical part. In the functional part, a visit to the Turku vocational institute and a presentation of the practical nurse studies at the TST's Day of Welfare.

From the practical nursing studies, we made a guide published as a printable version of the RUORI2 project. The guide worked as a recruiting tool on welfare days. We also made a Power Point presentation in the care field that supported our own recruitment event.

KEYWORDS:

Unemployment, education, practical nurse, motivation, peer support, mental health, intoxicant

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TYÖTTÖMYYS	7
2.1 Työttömyyteen vaikuttavat tekijät	7
2.2 Työttömien hyvinvointi ja sairastavuus	9
2.3 Työttömyys ja syrjäytyminen	11
2.4 Työttömyys, elämäntilanne ja -laatu	12
3 TYÖLLISTYMISEN VAIKUTUKSET JA SEN EDISTÄMINEN	16
3.1 Motivaatio	17
3.2 Vertaistuki	20
4 KOULUTTAUTUMINEN TYÖLLISYYDEN TUKENA	23
4.1 Kouluttautumisen edut	24
4.2 Lähihoitajakoulutus	25
4.3 Työ lähihoitajana	26
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	29
6 TOTEUTUS	30
7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	35
7.1 Hoitotyöetiikka	35
7.2 Opinnäytetyötä ohjaava etiikka	36
7.3 Eettinen toteutus ja luotettavuus	39
8 POHDINTA	41
LÄHTEET	44

LIITTEET

- Liite 1. Hyvinvointipäivän kyselylomake
- Liite 2. Hyvinvointipäivän esite
- Liite 3. Tiedonhakulomake

KUVIOT

Kuvio 1 Työttömän hyvinvointiin vaikuttavat negatiiviset asiat (Leinonen 2010, 70).	14
Kuvio 2. Työttömyyden positiiviset vaikutukset (Leinonen 2010, 68).	15

TAULUKOT

Taulukko 1. Vuosina 2002-2006 lähihoitajatutkinnon suorittaneiden työllistyminen maakunnittain (Hakala & Tahvanainen 2009, 25).	28
---	----

1 JOHDANTO

RUORI 2 – uutta suuntaa terveyteen, työ- ja toimintakykyyn -hankkeelle tehtävän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda tietoa lähihoitajakoulutuksesta RUORI 2 –hankkeen vertaisvalmentajille ja työttömille toimintapäivän ja esitteen muodossa. Työn tavoitteena on herättää työttömien kiinnostus lähihoitajakoulutukseen ja vertaisvalmentajien välittämänä viedä tietoa lähihoitajakoulutuksesta ja eteenpäin työttömille.

RUORI 2 – Uutta suuntaa terveyteen, työ- ja toimintakykyyn on EU-rahoitteinen hanke, joka pohjautuu vuonna 2016 tehtyyn kartoitusvaiheeseen. Hankkeen tavoitteena on työttömien työnhakijoiden ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevien henkilöiden palveluiden kehittäminen. Pyrkimyksenä on asiakasta kuunnellen kehittää sellaisia palveluita, jotka tukevat työikäisten työ- ja toimintakykyä. Tavoite on työttömien työikäisten työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen työttömyysjakson aikana. Esille on noussut vertaisvalmennuksen hyödyllisyys ja tarve työttömien keskuudessa. Hankkeessa valitaan työttömien joukosta ryhmä vertaisvalmentajia, joiden tehtävänä on toimia kannustajina ja motivaattoreina työttömille. Vertaisvalmentajien myötä kynnys lähteä mukaan työkykyä ja hyvinvointia tukevaan toimintaan madaltuu. Vertaisvalmentajien avulla yhteisöllisyys korostuu, jolloin työttömien aktivointi erinäisiin työllistymistä tukeviin toimiin helpottuu. (Turku Amk 2017.)

Työttömyydellä ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyydellä on yhteys terveyden ja hyvinvoinnin ongelmiin (Vaalavuo 2016, 2,4). Työttömät ovat sairaampia ja voivat huonommin, kuin työssäkäyvät henkilöt. Työttömyyden pitkittymisen ja sen toistuvuuden on havaittu alentavan työkykyä ja lisäävän kuolleisuutta. Tutkimuksilla on todettu, että kuolleisuus on korkeampaa työttömien kuin työssäkäyvien kohdalla. (Martikainen & Valkonen 1998, 1859.) Työttömyys aiheuttaa yksilötasolla syrjäytymistä, joka aiheuttaa inhimillistä kärsimystä, terveyseroja ja eriarvoisuutta. Työttömyydellä on myös vaikutuksia ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä yksilön taloudelliseen tilanteeseen. (THL 2016.)

Lähihoitajakoulutus on monialainen ja erittäin kattava tutkinto, joka antaa hyvät perusvalmiudet toimia hoito- ja hoivatyössä, hyvinkin erilaisissa toimintaympäristöissä sekä julkisella, yksityisellä että kolmannella sektorilla. Lähihoitajatutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. (Suomen diakoniaopisto 2018.) Koulutus kestää kahdesta kolmeen vuoteen ja opintoja on mahdollista suorittaa joustavasti. Turun ammatti-instituutilla on laajat osaamisalavaihtoehdot, jotka mahdollistavat koulutuksen monipuolisuuden sekä antavat laajat työllistymismahdollisuudet. (Turun ammatti-instituutti 2016.)

2 TYÖTTÖMYYS

Työttömyys on käsitteenä pääosin sama kaikilla ikään katsomatta. Joiltain osin se kuitenkin on erilainen nuorten ja vanhempien välillä. Muun muassa työttömyyden sosiaalinen merkitys eroaa nuorten ja vanhempien sukupolvien välillä. Työttömyys heikentää ammattitaitoa ja työttömän aiempi koulutustausta jää merkityksettömäksi työttömyyden pitkittyessä. Työmarkkinat karsastavat jonkin verran työttömiä, joka myös heikentää työttömien mahdollisuuksia työllistyä. (Pohjantammi 2006, 73.)

Työttömiksi lasketaan ne 15-74-vuotiaat henkilöt, jotka ovat vuoden viimeisenä työpäivänä olleet työttömänä tai ne henkilöt jotka ovat viimeisestä 12 kuukaudesta olleet 6 kuukautta vailla työtä. Työttömyysaste lasketaan työikäisten työttömien prosentiosuutena saman ikäisestä työvoimasta. Työministeriön työnhakijarekisteristä saadaan tiedot työttömien määrästä. Suomessa työttömyys on ensimmäisen kerran ollut vahvassa nousussa 1930-luvun laman aikana. 1970-luvulla Suomen työttömyys on noussut kansainvälisen taloustaantumien seurauksena. Suomessa 1990-luvun suurtyöttömyyden aika nosti työttömyysasteen yli 16 prosenttiin, joka pahimmillaan koski lähes puolta miljoonaa henkilöä. Vuonna 2015 työttömyysaste on Suomessa tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan ollut 9,4 prosenttia ja työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan 13,4 prosenttia. Poikkeavuudet työnvälitystilaston ja työvoimatutkimuksen välillä johtuvat tilastoperusteiden eroista. Työttömyysasteessa on merkittäviä eroja väestön eri ikäryhmissä. Nuorilla työttömyysaste on korkein, työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan 17,3 prosenttia ja tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 22,4 prosenttia samana vuonna. (Tilastokeskus 2018.)

Työvoimaan lasketaan vuoden viimeisenä työpäivänä työttömänä olleet 15-74-vuotiaat henkilöt. Vuonna 2015 Suomessa oli 352 000 työtöntä työnhakijaa, joista 31,1 prosenttia oli pitkäaikaistyöttömiä. Pitkäaikaistyöttömiksi lasketaan henkilöt, jotka ovat olleet vähintään vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä. Kaikista työttömistä 59,2 prosenttia ovat vaikeasti työllistyviä eli rakennetyöttömiä vuonna 2015. (Tilastokeskus 2016.)

2.1 Työttömyyteen vaikuttavat tekijät

Koulutustausta vaikuttaa työttömyyteen. Vähemmän koulutetuilla työttömyysaste on suurempi, kuin pidempään kouluttautuneilla. Vuonna 2014 perusasteen koulutuksen

saaneiden työttömyysaste oli työ- ja elinkeinoministeriön työssäkäyntitilaston mukaan 24,3 prosenttia, kun taas korkea-asteen koulutuksen saaneilla työttömyysaste oli vain 7,8 prosenttia. (THL 2016.) Koulutustaustan puutteellisuus ja heikkous pitkittävät myös työttömyyden kestoa (Lappalainen 2017, 30).

Yksilön työttömyyteen voidaan ajatella vaikuttavan kolme osatekijää, joita ovat yksilölliset tekijät, henkilökohtaiset olosuhteet ja ulkoiset tekijät. Näitä käsitteitä avaamalla on helpompi ymmärtää työttömyyttä. Yksilölliset tekijät ovat lähtöisin yksilön omista ominaisuuksista ja osaamisesta. Näihin ominaisuuksiin kuuluvat yksilön hyvinvointi ja terveys sekä ikä ja sukupuoli. Henkilökohtaisiin olosuhteisiin voidaan ajatella kuuluvan työttömän verkosto ja kulttuuritausta sekä taloudellinen tilanne ja liikkumismahdollisuus töihin ja työhaastatteluihin. Ulkoisiin tekijöihin voidaan ajatella kuuluvan ne seikat, joihin työtön ei pysty itse vaikuttamaan. Tällaisia asioita voi olla muun muassa yhteiskunnan ja työmarkkinoiden muutokset sekä työnantajasta riippuvat tekijät. Edellä mainituilla osatekijöillä voi olla työllistymiseen joko negatiivinen tai positiivinen vaikutus. (Järvikoski & Härkäpää 2011, 128.)

Huono sosioekonominen asema, terveydentila, somaattinen sairastavuus ja vajaakuntoisuus heikentävät työmarkkinakelpoisuutta. Terveydentilassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat sekä työttömyyteen, että ammatinvaihtoon. Pitkäaikaistyöttömistä vain 50 prosentilla on takanaan vakaa työura. Viidenneksellä työmarkkinoilta syrjäytyneistä, työhistoria koostuu lähes kokonaan avoimien työmarkkinoiden ulkopuolella suoritetusta työstä. Tällä on osoitettu olevan vaikutusta työttömyyden kroonistumiselle. Vajaakuntoisuusdiagnoosi on melkein viidenneksellä kroonisesti työttömällä ja sen on osoitettu olevan yksi krooniseen työttömyyteen johtava tekijä. (Kannisto-Karonen 2015, 31.)

Päihdeongelmat altistavat työttömyydelle. Suomessa rakennustyöläisten pitkäaikaistyöttömyyttä on tutkimuksissa tarkasteltuna ennakoitunut usein runsas alkoholinkäyttö tai todettu alkoholiongelma. Alkoholiongelma ja alkoholin suurkulutus oli todettu neljä vuotta ennen työttömyyden alkua. Vakavat alkoholiongelmat ovat kaikissa sosioekonomisissa ryhmissä ajaneet ihmisiä pois työelämästä, ruotsalaisen kymmenen vuoden seurantatutkimuksen mukaan. Työttömyydelle voi myös altistaa henkilön omien vanhempien alkoholinkäyttö. Tanskalaisen tutkimuksen mukaan työttömyys on ollut runsaampaa nuorilla, joiden vanhemmilla on alkoholiongelma. Yhdeksää Euroopan maata tutkittaessa on havaittu kaikissa maissa työttömien käyttävän alkoholia työllisiä enemmän. Erityisesti tämä korostui suomalaisilla, britannialaisilla, saksalaisilla ja sveitsiläisillä naisilla. (Heponiemi, Wahlström, Elovainio, ym. 2008, 24-25.)

2.2 Työttömyyden vaikutus terveyteen sekä psyykkiseen ja somaattiseen sairastavuuteen

Erityisesti pitkittyneellä työttömyydellä on haitallisia vaikutuksia yksilön hyvinvointiin. Pahimmillaan työttömyys näkyy sairastavuudessa suurinakin eroina työllisten ja työttömien välillä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että työttömyydellä on suuri vaikutus sekä psyykkiseen, että somaattiseen sairastavuuteen. Yli 50-vuotiailla työttömällä on todettu olevan yli kaksinkertainen riski saada sydäninfarkti tai aivohalvaus. (Pekkala ym. 2012, 220-221.) Huono sosioekonominen asema on myös toisaalta yksi työttömyydelle altistava tekijä, joten vaikeuksia tuottaa erottaminen työttömyyden ja heikon sosioekonomisen aseman aiheuttaman terveydentilan muutokset toisistaan. (Vaalavuo 2016, 2.)

Pohjois-pohjanmaalaisessa tutkimuksessa vuonna 2010, tutkittiin työttömyyden yhteyttä psyykkiseen kuormittuneisuuteen ja yksittäisten somaattisten pitkäaikaissairauksien välitsevyyttä. Kohderyhmänä tutkimuksessa oli 20-70-vuotiaita miehiä (n=966) ja naisia (n=1203). Tutkimus perustui Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Alueellinen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen kerättyyn aineistoon. Kyseisessä tutkimuksessa kohderyhmä valittiin satunnaisotannalla väestörekisteristä. Yksi kolmasosa tutkimukseen valikoituneista oli työttömiä ja kaksi kolmasosa työssäkäyviä. Tutkimus toteutettiin kyselynä työllisyys-tilanteesta ja sairastavuudesta. Somaattisilla pitkäaikaissairauksilla tarkoitettiin tässä tutkimuksessa kohonnutta verenpainetta ja verenpainetautia, kohonnutta veren kolesteroliipitoisuutta, 2 tyypin diabetesta, sepelvaltimotautia, nivelreumaa ja muita niveltulehduksia. Tutkimuksen toisena päätuloksena oli, ettei somaattisella sairastuvuudella ollut Pohjois-pohjanmaalla yhteyttä työttömyyteen. Ainoastaan astman sairastavuus työttömällä naisilla oli kaksinkertaistunut ja työttömällä miehillä nivelreuman ja muiden niveltulehdusten sairastavuus suurempi, kuin työssä käyvillä. Aiemmissä tutkimuksissa on osoitettu työttömyydellä olevan vaikutuksia somaattiseen sairastavuuteen, erityisesti sydän- ja verisuonitauteihin. Sairastavuusriskin nousua selittää työttömien huonot elintavat ja taloudellisen tilanteen aiheuttama stressi. (Pekkala ym. 2012, 220-227.) Tutkimustuloksissa oli kuitenkin nähtävissä, että psyykkisen kuormittavuuden osuus oli kaksi kertaa yleisempää työttömällä, kuin työssä käyvillä, sukupuoleen katsomatta. Myös Saksassa tehdyn tutkimuksen mukaan työttömät kokivat psyykkisiä, emotionaalisia ja toiminnallisia ongelmia työssäkäyviä enemmän (Kroll & Lambert 2009). (Pekkala ym. 2012, 220-227.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Alueellinen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen 2010 aineiston analyysien mukaan työttömyydellä on epäsuoria vaikutuksia terveyteen. Tulokset osoittavat työttömien elintapojen olevan merkittävästi huonommat, muuhun väestöön nähden. Työttömät tupakoivat ja käyttävät alkoholia enemmän sekä syövät kasviksia ja vihanneksia vähemmän. Erityisesti työttömien naisten joukossa, ylipainoisuutta esiintyy enemmän ja liikuntaa harrastetaan vähemmän. (Pekkala ym. 2012, 220-227.)

Mielenterveyden ongelmat ovat yksi yleisimmistä työttömyyteen vaikuttavista tekijöistä ja työttömyys vaikuttaa mielenterveyteen negatiivisesti (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 57). Kunnissa, joissa työttömyysprosentti oli korkea, havaittiin enemmän mielenterveysongelmia, kuin kunnissa, joissa työttömyysaste oli alhaisempi. Yli 8 prosentin työttömyysaste kunnissa vaikuttaa nostavasti mielenterveysongelmien ilmaantuvuuteen, kun verrataan kuntien, joilla työttömyysprosentti on alle 8, määrään. Tulotasolla on myös merkitystä mielenterveydelle. Mielenterveysongelmien on havaittu kasvavan tulotason laskiessa, jolloin pienituloisilla mielenterveysongelmien sairastavuus on suurinta. Kunnissa, joissa pienituloisten määrä on suurempi, on myös mielenterveysongelmia enemmän, kuin kunnissa, joissa pienituloisia on vähemmän. Yhteenvetona voidaan todeta, että työllisyydellä on vaikutuksia tulotasoon ja näin myös epäsuoria vaikutusta mielenterveysongelmien esiintyvyyteen. (Rantanen 2017, 48-49; Hult 2014, 11.)

Psykiatrisessa sairaalahoidossa olleet henkilöt, kokevat työpaikan saannilla olevan suuri merkitys kuntoutumiselle. Työelämä antaa arjelle sekä ajankäytölle rytmiä. Mielenterveysongelmaa sairastavat henkilöt, kokivat Rönkön (2014) tutkimuksessa työpaikan saannin olevan haasteellista. (Rönkkö 2014, 45-46). Henkilöitä, joilla mielenterveysongelmien laatu on esteenä työllistymiselle, voisi ajatella palkattavan työtehtäviin, jotka eivät vaadi erityisiä taitoja tai pätevyyttä. Työpaikan tukitehtävät tai henkilökunnan apuna työskentely soveltuisi mielenterveysongelmalliselle. Tutkimukset osoittavat, että jopa vaikeistakin mielenterveyden ongelmista kärsivät kykenisivät selviytymään tällaisista työtehtävistä. (Davidson ym. 2012.)

Pitkäaikaistyöttömille, jotka tuloksetta hakevat työpaikkaa, on todettu aiheutuvan mielialan laskua, avuttomuuden tunnetta ja jopa masentuneisuutta, jos työnhausta huolimatta ei työpaikkaa kuitenkaan saada. Riskit mielenterveyden haitoille kasvavat työttömyyden keston pidentyessä. Työttömyyden kestoja myös pidentää psyykinen sairastavuus. Erityisesti miehillä mielenterveysongelmat pitkittävät merkittävästi työttömyyttä ja vaikeuttavat työelämään palaamista. Naisilla mielenterveysongelmien on puolestaan todettu olevan osasyynä työttömyydelle. (Rantanen 2017, 48-49; Hult 2014, 11.)

Stressi, ahdistuneisuus, psykosomaattiset oireet, psykososiaaliset tekijät ja itsetunnon sekä hyvinvoinnin lasku ovat yleisempiä mielenterveysongelmia, joista työttömät kärsivät. Uupumuksessa on kyse yleistyneestä fyysisestä ja henkisestä väsymyksestä, joka ei häviä päivittäisellä levolla tai vapaa-ajalla. Uupumuksessa väsymys on läsnä kaikissa tilanteissa. (Perkiö-Mäkelä ym. 2006, 31.) Apaattisuus nousee myös esille pitkäaikais-työttömien oirekuvaa tarkasteltaessa (Kannisto-Karonen 2015, 42).

Yhdysvaltalaisen tutkijan Stevan Hobfollin mukaan voimavarojen uhatuksi kokeminen ja voimavarojen menetys saattavat edesauttaa stressin tai uupumuksen kehittymisessä (Perkiö-Mäkelä ym. 2006, 33). Työssäkäyviin verrattuna työttömät kärsivät puolta enemmän masennuksesta (Hult 2014, 12; Kerätär 2014, 55). Heikosti koulutetut nuoret ovat myös stressaantuneempia sekä kärsivät masennuksesta enemmän, kuin vahvemman koulutustaustan omaavat nuoret (Lappalainen 2017, 30). Työtöntä uhkaa myös pelko leimaantumisesta, jolloin hänen itsetuntonsa saattaa romahtaa ja työtön saattaa eristäytyä sosiaalista tilanteista. Näitä kutsutaan psykososiaalisiksi oireiksi. (Kerätär 2014, 55.)

2.3 Työttömyys ja syrjäytyminen

Työmarkkinoiden muutos on yksi suurimmista osatekijöistä erityisesti nuorten syrjäytymisessä, sillä työmarkkinoilla arvostetaan kasvavaan tahtiin kouluttautumista ja koulutuksen merkitys korostuu töitä hakiessa. Koulutusvaatimukset ovatkin kasvussa eikä heikosti koulutetut ole enää kysytyjä työmarkkinoilla. Näiden vaatimusten kasvuun vastamaan kykenemättömät nuoret ovat syrjäytymisvaarassa. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen onkin yksi suurimmista riskitekijöistä syrjäytymiselle. (THL 2016.) Keski- ja korkea-astekoulutetut sekä 35-45-vuoden iässä olevat työttömät osallistuvat aktiivisemmin työvoimapolitiisiin koulutuksiin, kuin heikomman koulutusasteen omaavat ja nuoremmat työttömät. Sukupuolella ei todettu olevan merkitystä työvoimapolitiisiin koulutuksiin haikutumisessa. (Tuomala 2002, 33.) Nuorten syrjäytyminen on yhteiskunnallisesti suuri haaste, sillä bruttokustannukset 40 vuoden ajalta, yhden syrjäytyneen nuoren kohdalla ovat 740 000 euroa, kun huomioidaan ainoastaan perustoimeentulo (Lehtonen & Kallunki 2013, 128).

Koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääminen nousee tilastollisesti selkeästi keskeisimmäksi, syrjäytymiselle altistavaksi tekijäksi. Pelkästään koulutuksen ulkopuolelle jäämisen syynä voi olla esimerkiksi koulutuspaikkojen riittämättömyys. Myös valmistumisen jälkeinen työllistyminen on vaikeutunut, sillä polut työpaikkojen ja oppilaitosten välillä

ovat vähentyneet. Ensimmäisen työpaikan saamisen vaikeus, lyhyet työsuhteet sekä kouluttautumismotivaation puute ovat myös yhteydessä työmarkkinoilta syrjäytymiseen. Suhdanteista riippumatta on osoitettavissa, että ainoastaan perusasteen koulutuksen suorittaneet ovat suurin yksittäinen ryhmä, joka jää työelämän ulkopuolelle. Tämä tarkoittaa sitä, että hyvällä koulutustasolla voimme ehkäistä työttömyyttä ja kouluttautuminen antaa suojaa työttömyyttä vastaan. (Lehtonen & Kallunki 2013, 128-129.)

Syrjäytymiseen saattaa johtaa pitkäaikaisen palkkatyön ja työyhteisön puuttuminen. Työyhteisöllä on sosiaalinen merkitys yksilön terveyteen ja hyvinvointiin. Syrjäytyminen vaikuttaa ihmisen kokemukseen tasa-arvoisuudesta. Työn ollessa yksi tärkeimmistä suomalaisten yhteisöllisen osallistumisen muodoista, sen puuttuminen vähentää ihmisen sosiaalista osallistumista. Sosiaalisesti aktiivisilla henkilöillä, riski sairastua sydänsairauksiin tai mielenterveysongelmiin sekä joutua pitkäaikaiseen laitoshoittoon on pienempi, kuin syrjäytyneillä henkilöillä. (THL 2017.) Työttömyys saattaa aiheuttaa häpeäntunteita. Sosiaalipoliittiset ajattelutavat vaikeasti työttömiä kohtaan ovat muuttuneet, mutta ajoittain työttömät kokevat työttömyyteen liittyvää negatiivista leimaantumista. Työttömät, jotka ovat kokeneet leimaantumisen pelkoa tai ovat kokeneet tullessa leimatuksi, kokiivat tunteita ulkopuolisuudesta. Tämä on suuri riski yhteiskunnasta eristäytymiselle. Sosiaalinen eristäytyminen onkin yksi työttömyydestä seuraavia heikkouksia. (Leinonen 2010,69; Kaskela 2012,28.)

Pitkäaikaistyöttömillä on havaittu olevan enemmän yksinäisyyden kokemuksia, muuhun väestöön verrattuna. Syrjäytyminen ja sosiaalisten kontaktien vähyys altistavat yksinäisyydelle. Yksinäisyydessä on kyse vastavuoroisuuden puutteesta ja yksinäisyyttä voidaan määritellä subjektiivisena kokemuksena hyvinvointia vähentävien sosiaalisten suhteiden puuttumisena. Yksinäisyydestä aiheutuvat terveyshaitat ovat tutkimuksien mukaan kiistattomia, vaikka yksinäisyyden hyvinvointivajetta ei olekaan systemaattisesti osoitettu. Yksinäisyydellä on myös osoitettu olevan yhteyksiä somaattiseen hyvinvointiin ja sairastavuteen, sillä sen on todettu nostavan verenpainetta, lisäävän painoa ja vähentävän liikunnan harrastamista sekä sillä on myös todettu olevan yhteyksiä uniongelmiin ja yksilön passivoitumiseen. (Saari 2009, 42, 45)

2.4 Työttömyys ja elämänhallinta ja -laatu

Elämänlaatu sanana kuvaa ihmisen käsitystä omasta elämäntilanteestaan, kun se suhteutetaan yhteen ihmisen omaan arvomaailmaan, odotuksiin ja omaan ainutkertaisten

kokemusten kunnioittamiseen. Karkeasti jaoteltuna elämänlaatu kattaa neljä ulottuvuutta, joita ovat ympäristö sekä fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Elämänlaatu on yhteydessä työttömän kokemaan työkykyyn, terveyteen ja työttömyyden kestoon. Työttömien elämänlaatu on keskimääräisesti heikompaa, kuin muun väestön ja erityisesti työttömät miehet kokevat elämänlaatusa heikommaksi, kuin naiset. Elämänlaatua ja hyvinvointia heikentää työttömän kokema heikko taloudellinen tilanne sekä puutteet terveydentilassa. (Kurvinen & Jolkkonen 2015, 27-29.)

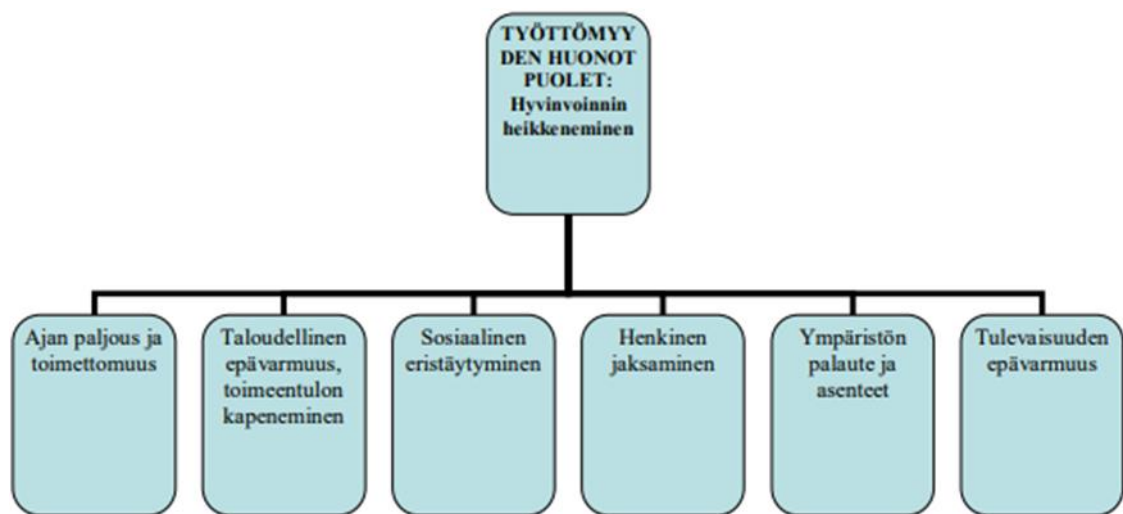
Pitkäaikaistyöttömyydellä on vaikutuksia alkoholin käyttöön. Etenkin työttömät miehet nauttivat alkoholia runsaammin, kuin työssä käyvät. Toisaalta myös huono taloudellinen tilanne vähentää alkoholin kulutusta, jonka seurauksena työttömyydellä on sekä lisäävä, että ehkäisevä vaikutus alkoholin käyttöön. On havaittu, että ensimmäisen työttömyysvuoden aikana alkoholin päivittäinen kulutus kasvaa ja alkoholin nauttimisesta tulee humalahakuista. Ensimmäisen työttömyysvuoden aikana, alkoholinkulutuksen kasvu altistaa alkoholiriippuvuuden synnylle. Alkoholin aiheuttamat fyysiset ja psyykkiset sairaudet ovat työttömien kohonneen ennenaikaisen kuoleman yksi riskitekijöistä. (Laajala & Toivomäki 2000, 8-9; Hult 2014, 12.) Heikommalla koulutustaustalla varustetut nuoret myös kärsivät enemmän päihdeongelmista, kuin nuoret, joilla on vahvempi koulutustausta. (Lappalainen 2017, 30.) Työttömyydenaikaisella alkoholinkäytöllä on myös Suomalais-tutkimuksen mukaan vaikutuksia masennukseen, jota taas alkoholinkäyttö pahentaa. (Heponiemi ym. 2008, 24-25.)

Työttömät ovat keskimääräisesti taloudellisesti heikoimmin toimeentulevia ja useammin siviilisäädyltään naimattomia, eronneita tai leskiä. (Pekkala ym. 2012, 221). Työttömät kokevat huonon taloudellisen tilanteen suurimpana negatiivisena asiana työttömyydessä. Taloudellinen huoli on etenkin yksinasuvilla työttömillä, sillä avio- tai avoliitossa olevilla, saattaa olla puoliso tai kumppani, jonka ansiotulot turvaavat perheen toimeentulon. (Leinonen 2010, 69; Kaskela 2012, 28.) Rahan vähyys ja rahan puute aiheuttavat terveyttä tukevien, mielihyvää tuovien palvelujen, kuten vaateostosten, parturi-kampaamo- tai elokuvakäyntien vähenemistä. Mielekkäiden palvelujen käytön väheneminen ja rahan puute ovat stressille altistavia tekijöitä. Työttömyydestä johtuva huono taloudellinen tilanne saattaa johtaa ylivelkaantumiseen ja maksuhäiriömerkintöjen ilmaantumiseen, jotka taas omalta osaltaan vaikeuttavat talouden hoitoa. (Kerätär 2014, 55.) Kuluttajat velkaantuvat nykyään kasvavissa määrin ja kulutusluottojen vuoksi velkaantuminen on yleistynyt (Asiakastieto media. 2018). Velkajärjestelyyn hakeutuneista henkilöistä vuonna 2017, 24,6 prosenttia oli työttömiä (Tilastokeskus 2017). Maksuhäiriömerkinnät

vaikeuttavat työnhakua, sillä työnantajalla on oikeus tarkastaa työnhakijan luottotiedot, mikäli työ sisältää rahan käsittelyä, taloudellisten päätösten tekemistä tai työskentelyä yksityiskodeissa. Maksuhäiriömerkinnät vaikeuttavat vuokra-asunnon ja vakuutusten saamista. (Kuluttajaliitto 2018.)

Usko tulevaisuuteen kärsii työttömyyden pitkittyessä. Mitä pidempään työttömyyttä on jatkunut, sitä heikommin työtön uskoo mahdollisuuksiinsa löytää työtä. Työttömäksi jäädessään ihminen uskoo vahvasti löytävänsä uuden työn, mutta työttömyyden venyessä alkaa usko tulevaisuuteen heiketä. Kun usko työllistymiselle heikkenee, myös motivaatio työnhakuun laskee, jolloin työnsaanti vaikeutuu entisestään. Mikäli luottamusta tulevaisuudessa työn löytymiselle ei enää ole tai se on hyvin vähäistä, ihminen ei kykene tekemään suunnitelmia omalle työllistymisen edistämiseksi ja pelko epäonnistumisesta ottaa vallan. (Kannisto-Karonen 2015, 42.)

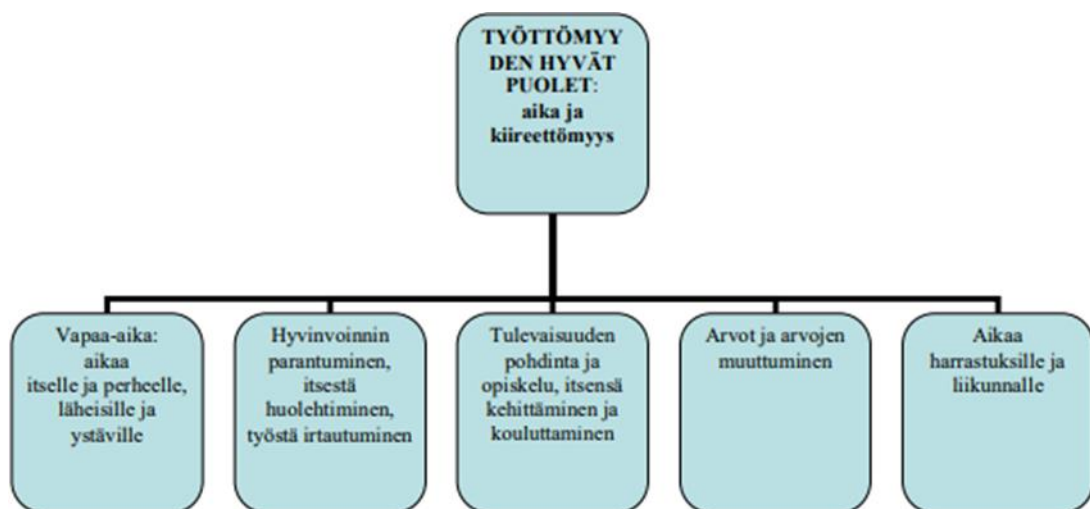
Liiallinen aika saa työttömän tuntemaan olonsa toimeettomaksi. Vuorokausirytmä saattaa muuttua ja ajankäyttö alkaa keskittyä enemmän tv:n katseluun, jolloin on vaikea saada mitään aikaan. Nämä asiat ovat yhteyksissä ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin sekä sosiaalisiin suhteisiin. (Hult 2014, 47.)

Kuvio 1 Työttömän hyvinvointiin vaikuttavat negatiiviset asiat (Leinonen 2010, 70).

Vaikka työttömyyden vaikutukset elämänlaatuun nähdään usein pelkästään negatiivisina tekijöinä, on työttömyydessä myös elämänlaatua parantavia tekijöitä. Aika ja kiireettömyys ovat asioita, jotka työttömät kokevat positiivisena puolena työttömyydessä. (Leinonen 2010, 68.) Mahdollisuus viettää perheen kanssa aikaa ja tavata ystäviä ja sukulaisia

kasvaa, vapaa-ajan lisääntyessä. Osa työttömistä kokee oman hyvinvointinsa parantuneen työttömyyden myötä, jolloin taustalla on saattanut olla esimerkiksi stressaava työ ja vähäinen viikoittainen lepoaika. Lepoajan lisääntyessä ja stressiä aiheuttavan työn puuttuessa, ovat työttömät kokeneet nukkuvansa yönsä paremmin. Laadukas ja riittävä uni vaikuttaa energiaan, mielialaan ja positiivisuuteen, jolloin sillä on vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Työttömyys saattaa myös mahdollistaa tulevaisuuden laajemman suunnittelun, sillä on aikaa pysähtyä ja miettiä, mitä tulevaisuudelta odottaa. Myös vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin jää enemmän aikaa. (Leinonen 2010, 67-68.) Vaikuttavia tekijöitä on kuvattu kaaviossa (Kuva 2).

Kuvio 2. Työttömyyden positiiviset vaikutukset (Leinonen 2010, 68).

3 TYÖLLISTYMISEN VAIKUTUKSET JA SEN EDISTÄMINEN

Työllistymisellä ja työn tekemisellä on osoitettu olevan monia positiivisia vaikutuksia hyvinvointiin. Vakituinen työ tarjoaa sosiaalisia suhteita, toimeentuloa, arvostusta sekä ohjaa ja rytmittää ajankäyttöä. Näillä vaikutuksilla on osoitettu olevan ihmisen terveyttä suojaavia vaikutuksia. (Pekkala ym. 2012, 220.) Työttömyyden jälkeisellä uudelleen työllistymisellä on todettu olevan positiivisia vaikutuksia psyykkiseen hyvinvointiin (Pekkala ym. 2012, 220-221).

Työttömyyteen tulee puuttua ja työllistymistä edistää. Työllisyyden edistämismenetelmiä tulee pohtia ikäluokkien mukaan. Nuorempia työttömiä voidaan helpommin ohjata ammatillisiin koulutuksiin ja ikääntyneiden työttömien mahdollisuuksia erilaisille varhaiseläkemenetelmille voidaan pohtia, jolloin pystytään suoraan vaikuttamaan työttömyystilastoihin. Työllisyyteen voidaan vaikuttaa muuttamalla työvoimapolitiista koulutusta vastaamaan nykyaikaisia työmarkkinoita. (Paatsalo 2016, 8-9). Työvoimapolitiikan tavoitteena on edistää työllisyyttä tehostamalla työmarkkinoiden toimivuutta. Yksilötasolla työllistymismahdollisuuksia kasvatetaan tarjoamalla apua työnhaussa ja vähentämällä työttömyyteen liittyviä negatiivisia vaikutteita. (Paatsalo 2016, 8-10.)

Terveydenhuollon eri toimipisteissä toteutettavan työttömän työ- ja toimintakyvyn arvioinnin tarkoituksena on arvioida työttömäksi jääneen henkilön uudelleentyöllistymismahdollisuudet ja kuntoutuksen tarve. Tavoitteena on tunnistaa työ- ja toimintakykyä laskevat tekijät ja jo työttömyyden alkuvaiheessa edistää uudelleentyöllistymistä. Tällä toimintatavalla ehkäistään pitkäaikaistyöttömyyden syntyä. Työttömäksi jääneelle henkilölle tehdään kuntoutussuunnitelma, mikäli hänen työkykynsä on pitkäaikaisesti alentunut. (Vuokko 2016, 3.) Työllistymistä ja sen edistämistä voidaan tukea erilaisilla menetelmillä, kun motivaatiolla, yhteisöllisyydellä ja omien voimavarojen tunnistamisella (Karvonen & Wenström 2014, 6,7,9).

3.1 Motivaatio

Käsitteenä motivaatio nähdään usein aktiivisena, tavoitteita saavuttavana toimimisena. Motivaatiolla on yhteys tunteisiin ja se ohjaa toimimaan kohti omia tavoitteita. Yksinkertaisimmillaan motivaatiota voidaan tarkastella niin, että se on motiivien aikaansaama tila. (Kuvaja 2011, 52-53.) Motivaatio voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon tai jaotella tilannemotivaatioon ja perusmotivaatioon. (Kalakoski ym. 2007, 29; Kuvaja 2011, 53.) Yleensä sisäinen- ja ulkoinen motivaatio esiintyy samaan aikaan, mutta toinen niistä on hallitsevampi (Piirainen 2012, 14).

Tilannemotivaatio vaihtelee tilanteiden mukaan ja se on riippuvainen tilanteeseen vaikuttavista eri tekijöistä ja siitä, miten ihminen arvioi tilannesidonnaistentekijöiden merkityksen itselleen. Perusmotivaatio puolestaan on asennetta, jossa ihminen on oppinut yhdistämään aikaisemmassa elämänvaiheessa koettuihin ja opittuihin hetkiin. Mikäli työtön ei ole hakenut työtä pitkään aikaan, voidaan olettaa hänen perusmotivaationsa olevan hyvin alhainen. Pitkään passiivisena olleen työttömän tarttuessa kiinni työtarjoukseen, voidaan hänen tilannemotivaationsa olettaa olevan korkealla. (Kuvaja 2011, 53.)

Ulkoinen motivaatio perustuu johonkin ulkopäin saatavaan palkintoon. Tärkeitä ulkoisen motivaation palkkioita ovat kiitoksen saaminen tehdystä työstä sekä tunne siitä, että omaa osaamista arvostetaan. Yleinen työstä saatava ulkoinen motivaatio on rahallinen korvaus tehdystä työstä sekä arvostuksen saaminen. Ulkoinen motivaatio saattaa heikentää sisäistä motivaatiota, jos esimerkiksi työttömyystuki ei juurikaan eroa työstä maksettavasta nettoansiosta, jolloin motivaatio työn hakemiseen heikentyy. Jos tehdystä työstä saadut palkkiot eivät vastaa työhakijan odotuksia, vähentää se ulkoista motivaatiota työnhakuun. Ulkoista motivaatiota heikentää myös työnhakijan tietoisuus kilpailusta kyseistä työpaikkaa kohtaan. (Kalakoski ym. 2007, 29-30.) Ulkoinen motivaatio voidaan jakaa arvojen ja sääntöjen sisäistämiseen ja niiden yhdentämiseen. Sääntöjen sisäistäminen vaikuttaa toimimiseen siten, että mitä paremmin säännöt sisäistetään, sitä itsessään lähtöisempää toiminta on. Toiminta voi vaihdella aktiivisesta passiiviseen. Ulkoisen säätelyn määrä vaikuttaa motivaatioon huomattavasti, eikä tämän vuoksi ulkoista motivaatiota voida pitää suoraan sisäisen motivaation vastakohtana. (Huopio 2015, 31.)

Sisäisessä motivaatiossa tekeminen koetaan itsessään palkitsevaksi. Tällöin henkilö on motivoitunut suoriutumaan tehtävistään, kuten työstä tai opiskelusta. Sisäinen motivaatio työssä tai opiskelussa voi olla sitä, että kokee tehdyn työn merkitykselliseksi ja

tuntee tehneensä jotain hyödyllistä ja tärkeää. Merkityksellisyyden kokeminen tuottaa mielihyvää ja toiminnon suorittaminen koetaan omien arvojen mukaisena. (Kalakoski ym. 2007, 29; Pihlajaniemi ym. 2014, 13-14.) Sisäinen motivaatio parantaa hyvinvointia ja nostattaa tyytyväisyyttä omaa elämää kohtaan. Sisäinen motivaatio ohjaa panostamaan tehtäviin enemmän sekä tehokkaammin, saaden aikaan hyviä tuloksia. (Pihlajaniemi ym. 2014, 14.) Sisäisen motivaation heikkenemiseen vaikuttaa virtauskokemus. Virtauskokemuksessa työn haasteellisuus on tasapainossa tekijän taitojen kanssa. Taitoihin nähden liian vaativan työn virtauskokemus saattaa aiheuttaa ahdistusta työntekijälle. Jos työntekijän taidot ovat työn vaatavuuteen nähden liian hyvät, aiheuttaa virtauskokemus välinpitämättömyyttä ja ikävystymistä. (Kalakoski ym. 2007, 31.)

Työmotivaatiota ei ole pystytty selittämään täysin yhdelläkään motivaatioteorialla, mutta SAK:n työelämä tutkimuksessa raha ei noussut selkeäksi keskeiseksi tekijäksi työmotivaatioon, vaan siihen vaikuttaa suuremmin henkilön persoonallisuus ja elämäntilanne. (Aaltonen & Lindroos 2012, 40.) Työnantajat arvostavat työmotivaatiota ja pitävät sitä jopa työntekijän tärkeimpänä ominaisuutena, vaikka työnhakijana olisi osatyökykyinen henkilö (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017). Työnhakumotivaatiota voi laskea myös pessimistinen tulkintatyyli, jolloin työnhakuun ei osallistuta lainkaan, sillä epäonnistumisen pelko tai omien kykyjen aliarvioiminen ottaa vallan. (Kalakoski ym. 2007, 33.)

Kannustimilla pyritään motivoimaan ihmisiä oman toimeentulon hankkimiseen. Kannustamisella pyritään erilaisia kannustimia hyväksi käyttäen ohjaamaan ihmistä oikeaan suuntaan. Kannustimien asettamisella voidaan saada aikaan myös negatiivinen vastareaktio, jolloin kannustettava ei ole enää halukas saavuttamaan tavoitteita esimerkiksi työllistymisen edistämässä tai kouluttautumisessa. Kannustamisella päästään tavoitteeseen, kun saadaan kannustettava jatkamaan toimintaansa, kohti tavoitteita. (Kuvaja 2011, 53.) Kynnyspalkka on oleellinen käsite, kun puhutaan kannustimista. Mitä suurempi ansiotulon ja etuuksien välinen erotus on, sitä suurempi on motivaatio hakeutua ansiotyöhön. Mikäli työttömyysetuuksien nettoansio on ansiotyön nettotuloa parempi, ei työn tekeminen motivoi. Tällaisessa tilanteessa on kyse kannustinloukusta, jolloin ansiotyöllä ei saavuteta taloudellista hyötyä. (Eloranta 2013, 13.)

Motivoivan keskustelun tarkoituksena on, että yksilö itse löytää ongelmakohtat, elämän muutostarpeet ja voimavarat, jotka auttavat muutoksessa. Motivoivalla keskustelulla tavoitellaan muutosten toteuttamista kasvattamalla ja tukemalla itsetuntoa (Rakkolainen 2017, 35). Motivoivan keskustelun tärkein ominaisuus on luottavainen ja arvostava.

tava ilmapiiri. Autettavan aktiivisuudelle annetaan tilaa ja hänen omaa kokemusasiantuntijuuttaan omasta elämäntilanteestaan korostetaan. Motivoivassa keskustelussa on tärkeää asiakaskeskeisyys eli empaattisuus, ymmärrys ja kannustavuus. (Vuorilehto ym. 2014, 76)

Osallisuudella tarkoitetaan henkilön omaa mahdollisuutta vaikuttaa itseään ja ympäristöön koskeviin tekijöihin. Osallisuus tuo elämään mielekkyyttä, ehkäisee syrjäytymistä, lisää hyvinvointia ja kannustaa aktiiviseen toimintaan. Osallisuus edellyttää yksilöltä jonkin verran elämänhallintaa. Asiakaskeskeisyydessä on myös kyse osallisuuden mahdollistamisesta ja palvelujen yksilöllistämisestä. (Vuorilehto ym. 2014, 31, 54.) Taloudelliset tavoitteet ja yksilötasolla elämänlaadun parantaminen ovat yhteiskunnan laatimia tavoitteita osallisuudelle. Osallisuuden kasvattaminen on kohdennettu vaikeasti työllistyyviin ja osatyökykyisiin henkilöihin. Henkilöt, joilla on hyvät valmiudet hakea työtä ja työllistyä, suositellaan jätettäväksi osallistavan sosiaaliturvan ulkopuolelle. (Laakso 2016, 16-17.) Osallistavan sosiaaliturvan järjestämisestä vastaa työ- ja elinkeinohallinto, yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Kunnat ja 3 – sektori puolestaan toteuttavat osallistavaa sosiaaliturvaa. Osallistavaa toimintaa ovat muun muassa erilaiset työpajat, työtoiminta, päivätoiminta ja julkisen puolen avustavat tehtävät. Erilaiset vapaaehtoistoiminnot luokitellaan myös osallistavaksi toiminnaksi. Tärkein ajatus osallistavalla toiminnalla on työkykyä ylläpitävä toiminta. (Laakso 2016, 16-18.)

Ohjaus on keskeinen osa elämänhallin tukemista. Ohjauksella pyritään tasapainoittamaan elämää ja tarjoamaan ohjattavalle aikaa, huomiota ja kunnioitusta (Talja 2017, 8). Ohjauksen lähtökohtana ovat henkilön aiemmat kokemukset, tiedot ja elämäntilanne. Ohjaus on tavoitteellista toimintaa, jolla edistetään yksilön oppimista. Ohjausprosessi jaetaan kolmeen osa-alueeseen, joita ovat suunnittelu, toteutus ja arviointi. (Kääriäinen ym. 2005, 27). Ohjausta voidaan antaa yksilölle, ryhmälle tai suuremmalle yhteisölle. Aikuisten ohjaukseen sisältyy muun muassa urasuunnittelua, opinto-ohjausta, työhö- jausta sekä ammatinvalinnanohjausta. (Rajala 2017, 17-18.) Asiakaslähtöisen ohjausprosessin tulokset ovat sidoksissa asiakkaan tietoisuuden lisäämiseen omasta toiminnastaan. Asiakkaalta edellytetään ohjausprosessissa aktiivisuutta ja tavoitteellisuutta. (Kääriäinen ym. 2005, 27.)

Ohjauksen tulee liittyä todelliseen tilanteeseen, jossa asiakas elää. Ohjauksen kohteena tulisi olla asiakkaan arki, jota voidaan tutkia niin, että voidaan tavoittaa keskeiset asiat, joihin halutaan muutosta. Muutoksen suuntaa tulee tarkkailla, jotta ohjauksessa tiedetään, ollaanko menossa oikeaan suuntaan. Ohjauksessa pyritään siihen, että ongelmista

ei vain puhuta, vaan ongelmia ratkaistaan kokeilemalla uusia toimintaperiaatteita käytännössä sekä tuetaan kehityksen kulkua eteenpäin. Oleellista on saada ohjattava kuuluksi, ymmärretyksi ja hyväksytyksi. Tähän pääsemiseen tarvitaan hyvät vuorovaikutustaidot. (Rajala 2017, 17.)

Aktivointia pidetään työttömän velvollisuuden lisäksi myös työttömän oikeutena ja sen tavoitteena on työllisyysedellytysten parantaminen ja työttömän nopea saattaminen takaisin työelämään. Mikäli työttömyysturvaa pidetään vain yksilön sosiaalisena oikeutena, altistaa se passiiviseen tukien varassa elämiseen sekä yhteiskunnan toimista syrjäytymiseen. Aktivoinnilla edistetään työttömyyden haitallisia vaikutuksia, kuten passivoitumista ja epäsosialisoitumista. (Tuiskunen 2015, 11.)

Laki työttömyysturvan aktiivimallista tuli voimaan 1.1.2018. Aktiivimallissa on kyse siitä, että työttömän työnhakijan on täytettävä ns. aktiivisuusedellytys, jotta työtön saa jatkosakin työttömyysetuuden täysimääräisenä. Aktiivimallissa noudatetaan noin kolmen kuukauden mittaisia arviointijaksoja, jonka aikana työttömän tulisi olla 18 tuntia ansiotyössä, josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai yritystoiminnasta ansaittava vähintään 23 prosenttia yrittäjän työssäoloehtoon vaaditusta kuukausiansiosta tai oltava viisi päivää TE-toimiston työllistymistä edistävässä palvelussa. Tällaisia palveluita ovat työvoimakoulutus, työkokeilu sekä omaehtoinen opiskelu, joista tulee erikseen keskustella TE-toimiston kanssa, jotta varmistetaan aktiiviehtojen täytyminen. Mikäli työtön ei kykene vastaamaan aktiiviedellytyksiin, leikataan hänen työttömyysetuuttaan 4,65 prosenttia (TE-palvelut 2018.) Vähennykset vaikuttavat ansiopäivärahaan, työmarkkinatukeen sekä peruspäivärahaan (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2018).

Tutkimusten perusteella työhön pakottaminen ei paranna työttömien työllisyystilannetta. Pakkotyö ei lisää työmotivaatiota, vaan pakkotyön kaltainen aktivointimalli herättää työttömässä vastustusta. Työttömiä tulisi aktivoida voimavaraletoisesti ja lähtökohtana työhön hakeutumiselle tulisi olla oma mielenkiinto ja tahto hakeutua kyseiseen työhön. Työnhakuun vaikuttaa oikea ajoitus, sattuma sekä aktiivinen aktivointi. (Portman 2014, 23-24.)

3.2 Vertaistuki

Vertaisuus käsitteenä kuvaa henkilön osaamisen ja tiedon perustaa. Tosin kuin ammatillinen asiantuntemus ja tieto, joka perustuu tutkittuun tietoon, koulutukseen sekä työssä

saatuun tietoon, vertaisuus perustuu vertaisen omaan kokemukseen sekä elämäntilanteeseen. Vertaistuki on menetelmänä kehitetty sen vuoksi, että vertaistuella voidaan korvata ja saada apua ihmisille, kun virallista apua on vähän tarjolla ja julkisista sosiaali- ja terveystalvueluista ei ole saatu apua. Vertaistuella ollaan annettu myös vastuuta avun saamisesta ja antamisesta ihmisille itselleen. On osoitettu, että vertaistuki ei yksinään riitä auttamaan ihmisiä, se toimii enemmänkin erinomaisena tukena ja lisänä ammatilvulle. Pelkästään ongelmakohdat, kuten päihtee, eivät nykykäsityksen mukaan ole enää ainoat vertaistuen lähtökohdat. (Pennanen 2007, 30.)

Vertaistuen käsite on laaja ja siihen kuuluu ongelmaehtoien lisäksi elämän muutokset. Karkeasti vertaistuki voidaan määritellä niin, että se on halua jakaa tietojaan sekä kokeuksiaan niiden ihmisten kanssa, jotka ovat samassa tilanteessa. Vertaistukea annetaan toisia kunnioittavassa ilmapiirissä. Vertaistuki määritelmässä erityisesti korostuu elämäkokemuksen merkitykset. Aiemmin vertaistuesta on käytetty nimityksiä oma-apu ja itseapua. Nämä termit ovat väistyneet lähes kokonaan ja tilalle on kehitetty vertaistuki-termi, joka kuvaa selkeämmin tuen tarvetta ja kohdetta. (Mikkonen 2009, 29, 30.)

Vertaistuki antaa ja tarjoaa apua, joka perustuu jaettuun ymmärtämiseen, kunnioitukseen ja molemmin puoleiseen voimaantumiseen ihmisten välillä. Tämä tulee esille, kun ihmiset jakavat yhteisiä huolia ja kokeuksia. Vertaistuen avulla yksilöt pystyvät tarjoamaan emotionaalista ja käytännön tukea auttaakseen toisiaan eteenpäin. (Repper 2013, 4.) Vertaistuen avulla yksilö voi löytää ja tunnistaa omat voimavaransa ja vahvuutensa, sekä ottaa vastuuta omasta elämästään. Vertaistuen avulla yksilö saa kokemuksen siitä, että hän ei ole tilanteessaan yksin. Yksi vertaistuen toteuttamistapa on erilaiset vertaistukiryhmät, jolloin ohjaajana toimii vertainen ryhmäläinen. (THL 2015.) Vertaistukijat eivät ole ammattilaisia, eivätkä myöskään korvaa ammattiapua. Kuitenkin vertaistuella on todettu olevan suurta hyötyä. (Tracy & Wallace 2016.)

Menetelmänä vertaistuki perustuu avun ja tuen saamiseen vertaisilta, jotka käyvät tai ovat käyneet elämässä samoja asioita läpi, jolloin ongelmanratkaisutaitoja on helpompi kehittää yhdessä ja keskusteltaessa onnistutaan luomaan toivoa, löytämään erilaisia ratkaisumenetelmiä sekä uusia ajatuksia, näkökulmia ja keinoja selviytymisen tueksi. Vertaistuki tarjoaa parhaimmillaan matalan kynnyksen tukea ja ymmärrystä siitä, ettei ihminen ole ajatuksineen yksin. (Pennanen 2007, 30,31.)

Vertaistuella voidaan myös vaikuttaa työttömyyden haitallisiin vaikutuksiin ja antaa työttömälle elämään sisältöä. Vertaistukiryhmät tarjoavat työttömille motivaatiota poistua kotoaan ja kohdata muita ihmisiä, jolloin vertaistuki toimii sosiaalisena tukena ja sosiaalisten kontaktien lisääjänä. Vertaistukitoiminta tarjoaa työttömälle mahdollisuuden kokea osallisuutta yhteiskuntaan, jolloin vertaistuen avulla ehkäistään työttömien heikentyneitä osallisuutta. Osallisuuden on todettu olevan sitä pienempää, mitä kauemmin työttömyyttä on jatkunut. Vertaistuella onnistutaan korvaamaan puuttuvia sosiaalisia kontakteja, joiden avulla parannetaan yksilön hyvinvointia ehkäisemällä yksinäisyyden kokemuksia. Tämä onkin osa vertaistukiryhmän tärkeimmistä voimavaroista. Vertaistukitoiminnalla on todettu olevan positiivisia vaikutuksia kotoa lähtemisen kynnyksen madaltamiseen ja toiminta on antanut työttömille piristävän syyn poistua kotoa ja sitä kautta kannustavan askeleen kohti aktiivisempaa ja osallistuvampaa elämää. (Tuiskunen 2015, 32, 33.)

Yksilön ja yhteisön hyvinvointi tasapainoilevat keskenään jatkuvasti ja yhteisön hyvinvoinnista hyötyvät kaikki osalliset. Voimaantumisprosessissa yksilön ja yhteisön edut toimivat keskenään tasapainossa edistäen kaikkien osallistujien viihtyvyyttä ja hyvinvointia. (Heikkilä & Heikkilä 2005, 33) Vertaistukiryhmissä tutustutaan toisiin suhteellisen nopeasti, luodaan ryhmähenkeä ja parhaimmillaan muodostetaan jopa ystävyys-suhteita. Ryhmässä muiden arvostus ja jokaisen läsnäolijan osallistumisen merkitys korostuvat. (Tuiskunen 2015, 32-33.) Vertaisvalmentajat ja kimppakaverit toimivat kannustajina ja motivaattoreina työttömille, jotta työttömät aktivoituu edistämään omaa hyvinvointia. Vertaistuen ja vertaisvalmentajien avulla parannetaan osallisuutta ja elämänhallintaa. (Turkuamk 2018.)

Sosiaalisten kontaktien ja motivaation lisäämisen rinnalla vertaistuella voidaan hyödyntää laajoja mahdollisuuksia hankkia tietoa, jota työtön voi hyödyntää omassa elämässään. Vertaistuen vaikutus terveyteen tulee sen hyödyntä vähentää eristäytymisen ja yksinäisyyden tunnetta ja suojata yksilöä stressin haitallisilta vaikutuksilta. (Dennis 2003, 326-327.)

4 KOULUTTAUTUMINEN TYÖLLISYYDEN TUKENA

Koulutus on käsitteenä melko laaja. Koulutuksella voidaan tarkoittaa omaehtoista opiskelua, työnantajan tarjoamaa työhön liittyvää lisäkoulutusta tai työvoimapolitiittista koulutusta. Työvoimapolitiittinen koulutus on tarkoitettu ensisijaisesti työttömille ja työttömyyden uhanalla oleville. (Myllyharju 2017, 15; TE-palvelut 2018.) Kouluttautuminen ei ole sidoksissa ikään tai sukupuoleen, vaan se vuorottelee yhdessä työelämän kanssa elämän erivaiheissa. Aiemmin on ajateltu aikuisuutta ainoastaan työelämän vaiheena ja nuoruutta opiskelun aikana. Aikuiskoulutuksen kasvun ja lisääntymisen myötä kouluttautuminen kuuluu nyt myös aikuisuuteen. Aikuiskoulutukseen otti osaa vuonna 2012 yli 1.7 miljoona henkilöä. (Myllyharju 2017, 7, 15.)

Koulutukseen hakeutuminen on etenkin nuorelle merkittävä kehitysaskel. Koulutukseen hakeutumisen avulla yksilö pyrkii ohjaamaan oman elämänsä. Koulutukseen hakeutumiseen ja kouluttamattomuuteen vaikuttaa merkittävästi yksilön sosiaaliset tausta, ympäristön odotukset ja perheen taloudellinen tilanne. (Pihlajaniemi ym. 2014, 13; Kannisto-Karonen 2015, 30.) Aikuiskoulutukseen hakeutumiselle aikuisiällä ei ole osoitettu mitään yhtä tiettyä selittävää tekijää. Yleisesti syy hakeutua koulutukseen liittyy henkilön sen hetkiseen elämäntilanteeseen. Tällaisia elämäntilanteita ovat muun muassa työmarkkinoiden muutokset ja työttömyys. (Myllyharju 2017, 16.)

Ammatillisen toisen asteen opintojen aloittaneista nuorista jopa 20 000 lopettaa ammatillisen koulutuksen kesken. Yleisesti ajatellaan opintojen keskeytymisen liittyvän osana nuorten syrjäytymisriskin kasvuun, sillä opintojen keskeyttäminen ajatellaan olevan epäonnistumista urapolun rakentamisessa. Opintojen keskeyttäneistä kaikki eivät kuitenkaan ole syrjäytymisvaarassa, sillä osa vaihtaa koulutuspaikkaa tai -alaa. Osa keskeyttäneistä kokee, ettei koulutus ole pystynyt vastaamaan heidän odotuksiaan ja että työelämään pyritään siirtymään koulutuksen ohitse. Opiskelupaikan saanti ja työllistyminen ovat vahvasti yhteydessä itseluottamukseen. Ennen 32-vuoden ikää suurin osa ihmisestä on suorittanut jonkin asteisen koulutuksen peruskoulun jälkeen. Tutkinnot joita 32-vuoden ikään mennessä on suoritettu, ovat ammatillinen-, tai korkeakoulu- tutkinto sekä yliopistotutkinto. (Vulli 2002, 10-11, 90; Mustonen ym. 2013, 43.)

4.1 Kouluttautumisen edut

Työmahdollisuuksien kasvu motivoi kouluttautumaan. Tietoinen päätös hakeutua ja osallistua koulutukseen tuo työttömälle kokemuksen osallisuudesta. Koulutus ja kouluttautuminen vahvistavat sekä lisäävät sosiaalisia vuorovaikutuksiakontakteja, jolloin sillä on suuri merkitys yhteiskunnalla syrjäytymisen ehkäisyssä. (Pihlajaniemi ym. 2014,13.) Sisäiset voimavarat sekä elämän merkityksellisyys ja itseluottamus kasvavat koulutuksen myötä (Nieminen 2017, 20). Kouluttautuminen ja suoritettut tutkinnot ovat tärkeitä tulevaisuuden kannalta, sillä koulutus tarjoaa suuntaa tulevista ura- ja työmahdollisuuksista ja auttaa sopeutumaan yhteiskuntaa sekä tarjoaa mahdollisuudet pärjätä työelämässä (Pihlajaniemi ym. 2014, 13). Tutkimusten mukaan ammatilliseen aikuiskoulutukseen hakeutumiseen motivoi hyvä tulotaso ja haastavat työtehtävät. (Myllyharju 2017, 16.)

Tehokkain työllistymistä edistävä työvoimapolitiittinen toimenpide on koulutus. Työttömyys saattaa olla yksi syrjäytymiseen johtavista tekijöistä. Ihmisen työkykyä ja osallisuutta vahvistamalla ehkäistään syrjäytymistä. Kouluttautuminen on tärkeää yksilön työllistymisen, syrjäytymisen ehkäisyn ja työn tuoman taloudellisen turvankannalta. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2018.) Vahvalla ja monipuolisella koulutustaustalla on merkitystä uudelleen työllistymisessä, silloin kun ammatinvaihto tulee ajankohtaiseksi. Mitä korkeampi koulutusaste henkilöllä on, sitä pienempi riski on syrjäytyä. Aikaisemmillä koulutuksilla on vaikutusta kouluttautumismotivaatioon, sillä koulutusta hankkineet henkilöt ovat myös jatkossa motivoituneimpia kouluttautumaan lisää. Nykyiset työmarkkinat vaativat työntekijältä sopeutumista ammatilliseen liikkuvuuteen sekä työelämässä selviäminen vaatii yhä enemmän koulutusta, tästä syystä kouluttautuminen auttaa työelämässä pysymistä. (Kannisto-Karonen 2015, 29-30; Myllyharju 2017, 7.)

Yhteiskunnan sekä henkilökohtaisten riskien hallinnan välineenä nähdään jatkuva oppiminen sekä aikuiskoulutus. Aikuiskoulutus mahdollistaa uuden oppimisen ammattitaidottomille tai vähäsen koulutustaustan omaaville. Tämä mahdollistaa uuden alun työelämän ulkopuolelle jääneille. Yhteiskunta muuttuu nopeasti ja väestön keski-ikä kasvaa, joten uudelleen kouluttautuminen koetaan työllistymisen kannalta tärkeäksi ja tähän etenkin iäkkäimmillä aikuiskoulutus antaa mahdollisuuden. Syrjäytymistä sekä eriarvoisuutta voidaan ennaltaehkäistä kouluttautumalla johon aikuiskoulutus antaa mahdollisuuden myös jo työelämässä olleille. (Myllyharju 2017, 6-7.)

4.2 Lähihoitajakoulutus

Lähihoitajakoulutus on toisen asteen ammatillinen sosiaali- ja terveystieteiden tutkinto, joka antaa sellaiset työelämävarannot, että opiskelijan on opintojen jälkeen helppo siirtyä työelämään (Super 2017; Vulli 2002, 14). Pääsyvaatimuksena lähihoitajaopintoihin on peruskoulun tai lukion suoritettu oppimäärä, alalla työskentelyn edellyttämä terveydentila ja toimintakyky, sekä pääsykokeen läpäisy. Koulutus kestää lähtökohtaisesti aikuisopiskelijoilla kaksi vuotta, nuorisopuolella kolme vuotta. Lähihoitajakoulutus on joustavaa ja oma opiskelutahti on mahdollista suunnitella yksilöllisesti. Lähihoitajaksi voi opiskella aikuiskoulutuskeskuksissa, ammatti-instituuteissa ja oppisopimuskoulutuksella. Lähihoitajakoulutus tuo myös hyvät mahdollisuudet jatkokouluttautumiseen, esimerkkinä sairaanhoitaja, terveydenhoitaja, kättilö, ensihoitaja, fysioterapeutti, toimintaterapeutti ja sosionomi. (Super 2017.)

Lähihoitajakoulutus suoritetaan joko ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Peruskoulutuksella tarkoitetaan opetussuunnitelman mukaista koulutusta, joka on pääsääntöisesti suunnattu nuorille, mutta aikuisilla on myös mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman mukaiseen tutkintoon, kun taas näyttötutkinto on suunnattu lähinnä aikuisille ja se on joustava tapa suorittaa opinnot. (Vatanen 2012, 4; Markkanen 2009, 10.) Lähihoitajakoulutuksen rakenteeseen kuuluu ammatilliset perusopinnot ja osaamisalaopinnot. Perusopinnot kattavat 2/3 opinnoista ja osaamisalaopinnot kattavat 1/3 opinnoista. Perusopinnot jaotellaan vielä kolmeen ammatilliseen osioon joita ovat kasvun tukeminen ja -ohjaus, hoito ja huolenpito sekä kuntoutuksen tukeminen. Osaamisaloja eli koulutusohjelmia, joita viimeisellä opintojen kolmannekselle suoritetaan ovat muun muassa ensihoito, jalkojenhoito, mielenterveys- ja päihdetyö, sairaanhoito- ja huolenpito, kuntoutuminen sekä suun terveydenhoito. Koulutusohjelmista valitaan yksi oman mielenkiinnon mukaan, jolloin kyseessä on ikään kuin suuntaavat opinnot (Vatanen 2012, 4; Super 2017.)

Lähihoitajaksi voi opiskella myös oppisopimuksella, se kuitenkin edellyttää, että opiskelijalla on työpaikka jossa opintoja suorittaa oppisopimuksena. Oppisopimuskoulutus voidaan yhdistää niin näyttötutkintoon kuin myös ammatilliseen peruskoulutukseen. (Markkanen 2009, 10.) Oppisopimuksen rakenteesta 80%:a koostuu opinnoista, jotka suoritetaan tekemällä työtä työpaikalla ja loput opinnoista täydennetään teoriaopinnoilla oppilaitoksessa. Oppisopimuskoulutuksesta maksetaan palkkaa ja oppisopimuksella opiskelevaa opiskelijaa sitoo palvelusuhteen ehdot. (Super 2012.)

Oppisopimuskoulutuksen tulee noudattaa opetushallituksen määräystä tutkinnon perusteista. Koulutus voidaan järjestää laadukkaasti järjestämällä opiskelijalle erilaisia toimintaympäristöjä, eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden parissa. Työpaikkojen, joissa oppisopimuskoulutusta toteutetaan, tulee pystyä tarjoamaan opiskelijalle nimetty ohjaaja, soveltuva työtoiminta sekä työpaikalla tulee olla riittävä määrä koulutettuja työntekijöitä. Vastaava koulutuksen järjestäjä valvoo oppimisen toteutumista ja sen laatua työpaikoilla. Työnantajan tahdolla kouluttaa osaavia lähihoitajia on suuri merkitys koulutuksen toteutuksessa, jolloin opiskelija saa laadukasta opetusta. (Super 2012.)

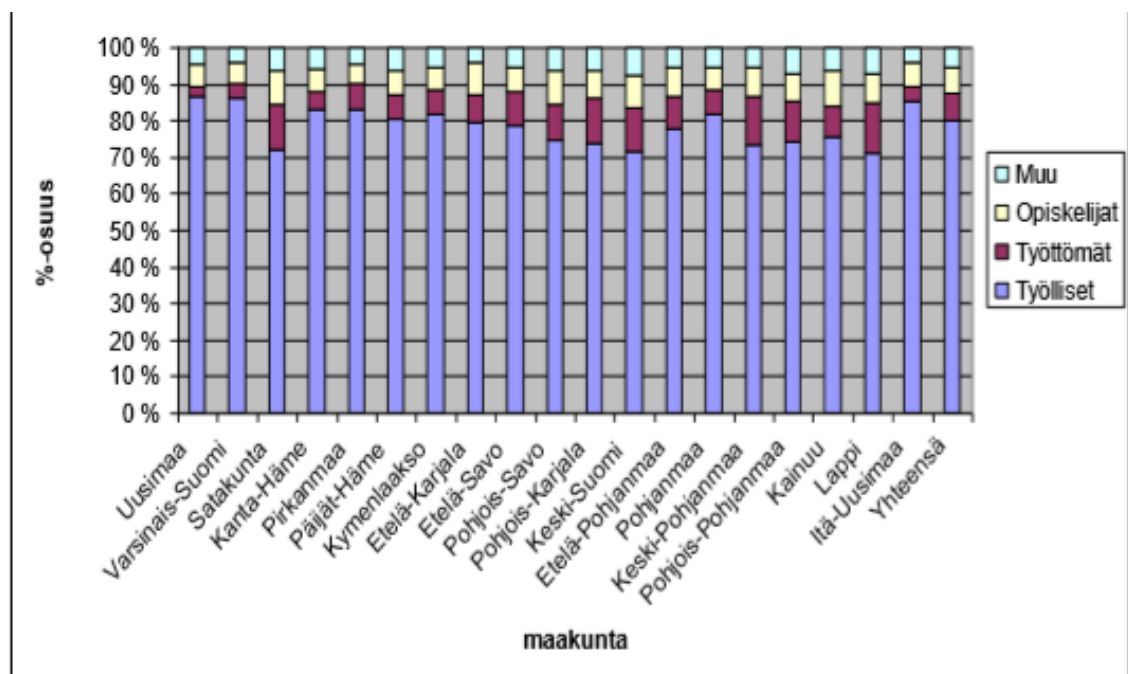
4.3 Työ lähihoitajana

Lähihoitajan tehtävänä on ihmisen terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen yksilöllisesti käyttämällä henkilön omia voimavaroja. Lähihoitajaa sitoo työtehtävissään sosiaali- ja terveysalan arvot ja toimintaperiaatteet ja lähihoitajan työ ovat tarkoin säädeltyä ja sitä ohjaa muun muassa laki ja asetus terveydenhuollon ammattihenkilöstä (L 559/94) sekä laki ja asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksesta (29.4.2005/272.) Lähihoitajaa ohjaa työssään myös ammattikunnan eettiset ohjeet, joten hoitaja ei voi toimia pelkästään omien arvojen perusteella. Työ on moniammatillista toimintaa eri ammattiryhmien välillä ja siinä toimitaan hoidon ja huolenpidon eri vaiheissa asiakkaan hyväksi. (Kauppi ym. 2010, 7, 9.) Lähihoitaja ammattinimikettä saa käyttää vain lähihoitajakoulutuksen saanut, sillä se on nimikesuojattu (Vatanen 2012, 5).

Lähihoitajan työ on jatkuvaa terveyttä edistävää, kuntouttavaa, ehkäisevää sekä hoitaja huolenpitotyöhön liittyvien eettisten kysymysten tunnistamista, pohtimista ja niiden ratkaisemista sekä jatkuvaa ihmisten parissa työskentelyä. (Kauppi ym. 2010. 10; Myllyharju 2012, 18). Ammatillisen ajattelun ja toiminnan pohjana lähihoitajan työssä on eettiset ohjeet, joihin kuuluu Ihmisarvon kunnioittaminen, itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, vastuullisuus ja yhteisöllisyys (Kauppi ym. 2010. 10.) Asiakasryhmät, joita lähihoitaja työssään kohtaa ovat hyvin erilaisia sekä lähihoitajana voi työskennellä hyvin erilaisissa ympäristöissä. Tästä johtuen työssä tarvitaan hyvät ihmissuhde- ja vuorovaikutustaidot. Teknologian sekä tietoteknisten taitojen osaaminen korostuu lähihoitajan työnkuvassa, sillä teknologiaa hyödynnetään kasvavissa määrin työn tekemisessä ja organisoinnissa. (Myllyharju 2012, 18.)

Lähihoitaja toteuttaa hoitoa suunnitelmallisesti. Hoitoprosessi koostuu neljästä eri vaiheesta ja se alkaa hoidon tarpeen määrittelystä, johon kuuluu tietojen keruu asiakkaasta/potilaasta, asiakkaan tarpeiden ja voimavarojen tunnistaminen ja tietojen analysointi. Toinen vaihe on hoidon suunnittelu, jossa valitaan käytettävät auttamiskeinot. Kolmannessa vaiheessa hoitoa toteutetaan ja neljännessä hoidon tulos arvioidaan. (Kauppi ym. 2010, 17.)

Työn tulevaisuus näyttää valoisalta, sillä väestö ikääntyy, erilaiset mielenterveys- ja päihdeongelmat lisääntyvät, joka on suoraan sidoksissa sosiaali- ja terveysalan lisääntyvään hoidontarpeeseen. Suomessa oli vuonna 2007 sosiaali- ja terveysalalla kaiken kaikkiaan 320 000 alan ammattilaista, mutta arvioiden mukaan vuoteen 2025 työvoima tarve kasvaa jopa 35%. (Myllyharju 2017, 8, 18.) Myös hallitusohjelma esittää, että sosiaali- ja terveysalan työvoiman tarve on vuonna 2025 1,24 kertainen vuoteen 2005 verrattuna (Super 2012). Sosiaali- terveysalan perustutkinnon suorittaneet työllistyvät hyvin ja alan työttömyysprosentti on pienin, muihin koulutusaloihin verrattuna. Vuonna 2002-2006 tutkinnon suorittaneista, vain 7,4% olivat valmistumisvuoden lopulla työttömiä. Valmistumisen jälkeen työelämän aloitti 80%, 7% jatkoivat opintoja ja 5.5% jatkoivat valmistumisen jälkeen muissa toiminnoissa, kuten varusmiespalveluksessa. (Hakala & Tahvanainen 2009, 25.) Vuoden 2006 valmistuneiden työllistyminen eri maakunnassa (taulukko 1).

Taulukko 1. Vuosina 2002-2006 lähihoitajatutkinnon suorittaneiden työllistyminen maakunnittain (Hakala & Tahvanainen 2009, 25).

Työvoimatarpeen kasvaessa myös koulutuspaikkoja lisätään, jotta pystytään vastaamaan alati kasvavaan työvoimatarpeeseen. Lähihoitajakoulutuksen koulutuspaikkoja on vuosittain lisätty, niin opetussuunnitelmapohjaisessa tutkinnossa kuin näyttötutkinnossa. Arvioiden mukaan poistuma sosiaali- ja terveysalalla on suurin vuosina 2016-2020, joka johtaa työntekijätarpeeseen. On ennustettu, että viiden vuoden aikana vuosina 2005-2020 lähihoitajille vapautuu poistumisen myötä 33 600–39 000 työpaikkaa. (Vatanen 2012, 6.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

RUORI2 –hankkeelle tehtävän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda tietoa lähihoitajakoulutuksesta RUORI2 –hankkeen vertaisvalmentajille ja työttömille, toimintapäivän ja esitteen muodossa.

Tavoitteena on herättää työttömien kiinnostusta lähihoitajakoulutukseen hakeutumisesta ja vertaisvalmentajien jakamana viedä tietoa ja kannustusta eteenpäin.

6 TOTEUTUS

Toimeksiantaja RUORI2-hankkeen esittelyä:

Opinnäytetyö on tehty yhdessä RUORI 2 - uutta suuntaa terveyteen, työ- ja toimintakykyyn hankkeelle. Hankkeen alkuvaiheessa solmittiin toimeksiantosopimus RUORI 2-hankkeen kanssa. RUORI 2-hanke on EU-rahoitteinen ja pohjautuu vuonna 2016 tehtyyn kartoitusvaiheeseen. Hankkeen tavoitteena on työttömien työnhakijoiden ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevien henkilöiden palveluiden kehittäminen. Pyrkimyksenä on asiakasta kuunnellen kehittää sellaisia palveluita, jotka tukevat työkäisten työ ja toimintakykyä. Tavoite on työttömien työkäisten työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen työttömyysjakson aikana. Tämä on tärkeää asiakkaan työllistymisen ja hyvinvoinnin kannalta. Hankkeessa kuunnellaan työttömiä ja heidän toiveitaan ja ideoitaan.

Esille on noussut vertaisvalmennuksen hyödyllisyys ja tarve työttömien keskuudessa. Hankkeessa valitaan työttömien joukosta ryhmä vertaisvalmentajia, joiden tehtävänä on toimia kannustajina ja motivaattoreina työttömille. Vertaisvalmentajien myötä kynnys lähteä mukaan työkykyä ja hyvinvointia tukevaan toimintaan madaltuu. Vertaisvalmentajien avulla yhteisöllisyys korostuu, jolloin työttömien aktivointi erinäisiin työllistymistä tukeviin toimiin helpottuu. (Turku Amk, RUORI2-hanke 2017.)

Kirjallisuushakua:

Työttömyydestä löytyi runsaasti tutkimuksia ja materiaalia, joten aiheen rajaaminen oli tärkeää. Työttömyyden tukemisesta vertaistuen avulla löytyi kumpaakin käsitettä erikseen koskevia artikkeleita ja tutkimuksia. Vertaistuesta löytyi luotettavia tutkimuksia ja useita lähteitä reilusti, joita hyödynnettiin kattavasti opinnäytetyössä. Työssä sovellettiin löytyvää tietoa vertaistuen merkityksestä työttömyyden tukemiseen, työllistymisen ja kouluttautumisen motivointiin. Lähteiden sopivuutta tarkasteltiin ja valikoitiin opinnäytetyön aihevalintaan sopivimmat artikkelit ja kirjat. Hakukoneista käytössä olivat Medic, PubMed, EBSCOhost. Hakusanoina oli käytössä "työttömyys", "vertaistuki", "työttömän tukeminen", "syrjäytymisen ehkäisy", "kouluttautuminen". Helpoimmin tietoa löytyi englanninkielisillä hakusanoilla, kuten "unemployment", "peer supporting" ja "education" (Liite 3). Lähteinä käytettiin luotettavia ja ajantasaisia tutkimuksia, artikkeleita ja kirjallisuutta vertaistuesta, syrjäytymisen ehkäisystä ja työttömyydestä ja sen merkityksestä edellä mainittuihin.

Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on käytännön toiminnan kehittämistä, ohjeistamista ja järjeistämistä työelämässä, näin ollen toiminnallisessa opinnäytetyössä on yleensä toimeksiantaja. Toteutustapana voi olla esimerkiksi kirja tai opas tai jonkin tapahtuman järjestäminen ja suunnitteleminen. Siinä edellytetään tutkivaa ja kehittävä otetta. Tutkiva ote näkyy useimmiten teoreettisen lähestymistavan perusteltuna valintana, prosessissa tehtyjen valintojen ja ratkaisujen perusteluina sekä kriittisenä pohdintana omasta työstä. Toiminnallinen opinnäytetyö sisältää toiminnallisen osuuden sekä prosessin dokumentoinnin eli opinnäytetyön raportin. (Lumme R. ym. 2006)

Esite

Esitteen tarkoitus on antaa luotettavaa tietoa lukijalle sekä luoda mielikuvia esitettävästä asiasta. Esite kertoo luotettavaa tietoa helppolukuisesti, jolloin lukija saa helposti tietoa omaa päätöstään varten. (Osaava työ- ja työhönvalmennusta-hanke 2017.)

Lähihoitajakoulutuksen esitteen tarkoitus oli innostaa työttömiä hakeutumaan lähihoitajakoulutukseen ja madaltaa kynnystä koulutukseen hakeutumiselle, sillä tietojen etsimiseen ei tarvitse käyttää aikaa. Hoitotyön monipuolisuutta ja vuorovaikutustaitojen merkitystä korostettiin esitteessä. Esitteessä käytiin läpi lähihoitajan lukuisat työllistymisvaihtoehdot, jonka avulla lukijalle välittyi kuva monipuolisesta ammattitutkinnosta, jonka avulla on mahdollisuus työllistyä lukuisiin eri sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin. Tämä antaa myös positiivisen kuvan muutosmahdollisuuksista ja antaa realistisen kuvan siitä, ettei yhdessä työpaikassa tarvitse työskennellä eläkeikään saakka.

Lähihoitajakoulutuksen esittelypäivä oli suunniteltu aluksi Turun ammatti-instituutin aikuiskoulutukseen, jonka vuoksi esitteessä panostettiin Turun ammatti-instituutin hakumenettelyihin. Esitteessä informoitiin aikuiskoulutuksen jatkuvasta hausta sekä mahdollisuuksista opiskella sekä päivä- ja iltatoteutuksena, että oppisopimuksella työn ohessa. Vaihtoehtojen esille tuomisella tarkoitus oli antaa kuva tutkinnon suorittamisen joustavista mahdollisuuksista sekä mahdollisuudesta suorittaa tutkinto ripeämmällä tai hitaammalla tahdilla. Näillä keinoin saadaan mahdollisimman laaja kohderyhmä kiinnostumaan lähihoitajakoulutuksesta. Esitteessä tuotiin tietoa myös opiskelijan etuuksista eli Kansaneläkelaitoksen KELA:n opintorahasta ja -lainasta, koulumatkatuesta ja yleisestä asumistuesta.

Tapahtumapäivää varten valmistettiin Power Point –esitys (Liite 3), joka koostui kuvista lähihoitajan työstä erilaisissa ympäristöissä sekä posterit toimipisteelle. Power Pointissa käytetyt kuvat toimivat nimettöminä ja tunnistamattomina hoitoalan arjen näyttäjinä. Power Pointin ja posterin avulla herätettiin huomiota ja kiinnostusta lähihoitajakoulutuksesta ja sen esittelystä. Näiden avulla toimintapäivään saatiin sisällytettyä jotain visuaalista esitteiden lisäksi.

Suunnitelman tekeminen:

Toiminnallisen opinnäytetyön idea esiteltiin RUORI 2 –hankkeen toimijoille lokakuussa 2017. Opinnäytetyön tekemiseen saatiin RUORI 2 –hankkeen hyväksyntä ja toimintapäivän järjestämisen suunnittelu aloitettiin hyväksyvän päätöksen jälkeen. Toimintapäivän sisällöt suunniteltiin RUORI 2 –hankkeen ehdotukset huomioon ottaen. Toimintapäivän paikaksi sovittiin Turun ammatti-instituutti. Toimintapäivän ajankohta sovittiin marraskuussa 2017 Turun ammatti-instituutin Uudenmaantien koulutalon koulutuspäällikön Kalle Ojasen sekä toimintapäivän koulutusohjelmien esittelystä vastaavaan Marja-Liisa Gustafssoniin kanssa. RUORI 2 –hankkeen toimijat Laaksonen-Heikkilä Ritva ja Kurtti Johanna markkinoivat toimintapäivää työttömien yhdistyksen verkkosivuilla ja verkostotapaamisten yhteydessä vertaisvalmentajille.

Toimintapäivät

Turun ammatti-instituutissa järjestetty toimintapäivä 5.2.2018 peruuntui osallistujien puutteen vuoksi. Mahdollisesti toimintapäivän aikainen ajankohta vaikutti osallistujien poissaoloon. Toinen toimintapäivä järjestettiin 27.3.2018 iltapäivällä RUORI 2 –hankkeen hyvinvointitapahtumassa. Tapahtuman paikkana toimi työttömien yhdistyksen (TST) ry:n toimitila sekä Turun Varissuon työ ja toiminta VT ry:n Majanummen toimintatalo. Hyvinvointipäivä järjestettiin kahdessa toimipisteessä, joten lähihoitajakoulutuksen esittely järjestettiin myös molemmissa toimipisteissä samaan aikaan. Hyvinvointitapahtuman paikkana toimi kokoustilat molemmissa toimipisteissä. Osallistujamäärä ylitti tavoitteet Majanummen toimintatalolla ja TST:n tiloissa osallistujamäärä vastasi odotuksia. Varissuon Majanummen toimintatalon hyvinvointitapahtumassa kävijöitä oli yli kolmekymmentä ja TST ry:n tiloissa kahdeksasta kymmeneen ihmistä.

Toimintapäivän aikana molemmissa hyvinvointitapahtuman toimipisteissä oli järjestetty työpisteet lähihoitajakoulutuksen esittelyä varten RUORI 2-hankkeen toimesta. Työpisteinä toimi työpöydät, joihin tuotiin tietokoneet Power Point -esitystä (Liite 3) varten sekä esitteitä lähihoitajakoulutuksesta ja palautekaavakkeita toimintapäivän toteutuksesta.

Työpöydät valmisteltiin lähihoitajakoulutuksen esittelyä varten ennen hyvinvointitapahtuman alkua ja tapahtuman aikana lähi-hoitajakoulutusta esiteltiin toimintapisteillä. Power Point -esitys näytettiin suoratoistolla tietokoneen ruuduilta työpisteillä koko hyvinvointitapahtuman ajan.

Hyvinvointitapahtuma alkoi esittelykierroksella, jossa kerrottiin työpisteessä tapahtuvasta toiminnasta ja esiteltiin työpisteellä toimijat. Tapahtuman aikana työttömille jaettiin informaatiota lähihoitajan työstä, tutkinnon suorittamisesta ja alan monialaisista vaihtoehtoista sekä kerrottiin työllistymismahdollisuuksista ja kannustettiin kiinnostuneita pohtimaan hoitoalalle hakeutumista. Keskustelut käytiin motivoivan keskustelun toimintaperiaatteita noudattaen, innostavasti ja avoimesti. TST ry:n hyvinvointitapahtumassa kävijöitä oli vähemmän ja lähihoitajakoulutuksesta kiinnostuneita henkilöitä vain yksi. Varisun Majanummen toimintatalolla lähihoitajakoulutuksen esittelyä kävi kuuntelemassa useita henkilöitä ja esittelystä kiinnostuneita oli useita. Alasta kiinnostuneita, potentiaalisia lähihoitajakoulutukseen hakeutuvia henkilöitä valikoitui ryhmästä selkeästi kolme.

Toimintapäivän aikana toimipisteillä jaettiin esitteitä lähihoitajakoulutuksesta kaikille kiinnostuneille. TST ry:n tiloissa esitteitä jaettiin myös hyvinvointitapahtuman ulkopuolella. Kummassakin tapahtumassa esitteitä jaettiin yhteensä seitsemän kappaletta. Esitteitä jaettiin henkilöille, jotka kiinnostuivat tai olivat kiinnostuneita hoitoalasta sekä henkilöille, joilla tuttavapiirissä oli hoitoalasta kiinnostuneita. Esitteen sisältöä käytiin läpi keskustelun henkilöiden kanssa, jotka olivat halukkaita perehtymään esitteeseen paikan päällä.

Palautetta kerättiin toimintapäivän toteutuksesta palautekaavakkeen muodossa, kaikilta jotka olivat halukkaita vastaamaan. Palautekaavakkeen toimintapäivästä täytti kaksi henkilöä, joista toinen oli yksi potentiaalisista tulevaisuudessa hoitoalalle hakeutuvista, tapahtumaan osallistuneista henkilöistä.

Toimintapäivän tulokset

Toimintapäivän kohderyhmästä valikoituneet, hoitoalasta kiinnostuneet henkilöt kertoivat esittelyn jälkeen olevansa kiinnostuneita lähihoitajakoulutuksesta. Keskusteluissa tuli ilmi, ettei lähihoitajan työllistymismahdollisuuksien monipuolisuutta tiedetty. Kaikki hoitoalasta kiinnostuneet ottivat esitteen mukaansa ja kertoivat tutustuvan esitteen sisältöön paremmalla ajalla.

Opinnäytetyön toteutuksessa aiheen hyödyllisyyttä ja innostavuutta tarkasteltiin saadun palautteen mukaan. Palaute kerättiin toimintapäivän lopuksi. Palautekaavakkeessa oli

muutama kysymys päivän sisällöstä ja innostavuudesta. (Liite 2.) Palautteella selvitettiin, miten työttömän uudelleen kouluttautumista voitaisiin tukea paremmin, jotta työttömän olisi helpompaa tehdä päätös uuden koulutusalan valinnasta. Vastauksissa haettiin ikää ja sukupuolta, jonka avulla pystyisi erottelemaan eri ikäluokkien ja sukupuolten väliset ajatukset siitä, miten koulutusaloja tulisi esitellä. Myös aikaisempaa koulutusta kysyttiin, jotta voidaan vertailla aikaisempaa koulutustaustaa siihen, mitä ajatuksia eri koulutustaustaisilla on koulutusalojen esittelypäivään. Vastauksia palautteeseen saatiin kaiken kaikkiaan kaksi kappaletta. Toinen palautteeseen vastanneista ei sopinut kohderyhmään ikänsä puolesta. Huonon otannan vuoksi palautetutkimuksista ei ole luotettavasti mahdollisuuksia tehdä johtopäätöksiä toimintapäivän toteutuksesta. Ikähaarukka vastanneiden kesken oli 29-66-vuotta. Molemmat kyselyyn vastanneista olivat miehiä. Toisella ei ollut aikaisempaa koulutusta taustalla ja toinen kertoi aikaisemmaksi koulutukseksi ”eläkkeellä”.

Vastanneista molemmat olivat erittäin tyytyväisiä RUORI 2-hankkeen hyvinvointitapahtumassa järjestettyyn lähihoitajakoulutuksen esittelyyn sekä kokivat esittelyn antaneen vastauksia opiskeluun liittyvissä kysymyksissä. Molemmat vastanneista arvioivat hyvinvointipäivän olleen sopivan pituinen, tietysti tähän vaikutti varmasti osaltaan se, että tapahtumaan oli vapaakulku, joten sinne sai tulla ja sieltä sai lähteä omien aikataulujen mukaisesti. Vastanneista 29-vuotias kertoi vastauksessaan, että esittely helpotti hänen päätöstään koulutusvalinnan tekemisessä, kun taas toinen vastaajista ei ottanut asiaan kantaa mikä saattaa selittyä hänen iällään (66-vuotias) sekä sillä, että hän on jo eläkkeellä. Voidaan olettaa, että 66-vuotiaan ei enää tarvitse ajatella tulevaa ammatillista koulutusta, joskin lähihoitajakoulutukseen tutustuminen kasvattaa markkinointimahdollisuuksia, sillä tietoa on tarkoitus myös saattaa eteenpäin. Molemmat olivat kyselyn perusteella sitä mieltä, että esittelypisteet vakuuttivat heidät ja he voisivat suositella lähihoitajakoulutusta muille ihmisille. Molemmat vastaajista kokivat, että vastaavanlaisia hyvinvointipäiviä kannattaa järjestää jatkossakin. Vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että vierailupäivä oppilaitokseen ja siellä hoitoluokkatunneille osallistuminen madaltaisi kynnystä hakeutua kyseiseen oppilaitokseen. Kumpikaan vastaajista ei olisi kiinnostunut osallistumaan tutustumispäivään oppilaitoksessa.

7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Oppia hyvästä ja pahasta kutsutaan etikaksi. Etikka sanana tulee kreikan kielestä ethos. Ethos merkitsee tapaa tai tottumusta ja se kuvaa hyviä tapoja elää ja toimia muiden ihmisten kanssa. (Ryynänen & Myllykangas 2000, 9; ETENE 2001.) Etikka ja moraali ovat melkein samaa merkitseviä ja tarkoittivat alun perin samaa asiaa kielellisesti. Etiikkaan liittyy aksiologia ja deontologia. Aksiologia vastaa kysymykseen hyvän olemuksesta. Deontologia määritelmänä ohjaa ihmistä tekemään oikeita valintoja. Etiikka voidaan jakaa kahteen alalajiin, joita ovat analyttinen ja normatiivinen etiikka. Analyttisellä etiikalla tarkoitetaan eettisten kysymysten tutkimista sekä käsitteiden kielellistä merkitystä. Terveystieteissä toimintaa ohjaa normatiivinen etiikka jonka tavoitteena on muotoilla yleispäteviä sääntöjä. Eettiset kriisit joita terveydenhuoltoalalla on ovat seurausta siitä, että yhteiskunnan norminmuodostus ei ole kehittynyt vastaamaan nykyajan kehitystä tekniikan ja maailman kehityksen myötä. Terveystieteissä etiikka on tunnettu jo antiikin ajoista lähtien. Tunnetuin eettisistä ohjeista on Hippokrateen vala. Hippokrateen vala määrittää lääkäriä tekemään parhaansa ihmistä auttaakseen ja välttämään ihmiselle haitallisia asioita auttaakseen ihmistä. (Ryynänen & Myllykangas 2000, 9-10.)

7.1 Hoitotyöetiikka

Terveystieteiden tavoitteena on edistää terveyttä, ehkäistä ja hoitaa sairauksia sekä helpottaa kärsimystä. Etiikan merkitys korostuu, kun ollaan tekemisissä terveyden, sairauden, syntymän, kuoleman ja hyvän elämänlaadun kanssa. Eettiset ohjeet on muotoillut pitkällä aikavälillä ja ne perustuvat yhteisiin arvoihin. Terveystieteissä ja hoitotyössä korostuu salassapitovelvollisuus sekä kollegiaalisuus. (ETENE 2001.)

Käytännön hoitotyön etiikan perustana pidetään asiakaslähtöisyyttä. Potilaiden, asiakkaiden ja omaisten kuunteleminen on tärkeä kyky, niin lähihoitajalla kuin sairaanhoitajalakin. Kyky kuunnella tuo kunnioittavan tunteen. Hoitajan tulee myös olla hienotunteinen, jolloin kohtaamisesta potilaiden kanssa tulee heitä kunnioittava. (Super 2018.)

Hoitajan eettisen toiminnan perustan luo yhteisesti hyväksytyt arvot. Näitä arvoja ja hoitajan työtä ohjaa säädökset, lait ja ammattieettiset periaatteet. Eettisyys näkyy siis käytännön hoitotyössä kykyinä tarkastella potilaan oikeuksia omassa toiminnassa ja siinä

mikä on oikein ja väärin. Hoitajan toiminnassa tärkeimmät eettiset periaatteet ovat: Ihmisarvon kunnioittaminen, itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, vastuullisuus ja yhteisöllisyys. (Super 2015.)

Hoitoyön eettisten ohjeiden noudattaminen takaa potilaille kokonaisvaltaisen, tasavertaisen kohtelun ja ohjeiden noudattamisen avulla lisää hoitotyön laatua ja pitää yllä hoitotyön kehittämistä. Etiikka tukee siis hoitajien päätöksentekoa. (Sairaanhoitajat 2014.) Hoitotyössä eettisiä periaatteita ovat oikeushyvään hoitoon, ihmisarvon kunnioittaminen, itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus, hyvän ammattitaidon ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhteistyö ja keskinäinen arvontaminen (ETENE 2001).

7.2 Opinnäytetyötä ohjaava etiikka

Opinnäytetyötä aloittaessa, aiheen valinta on osa eettisyyttä. Aihetta valittaessa tulee miettiä mikä on opinnäytetyön tieto ja hyöty, sekä onko opinnäytetyö toteuttamisen arvoinen. Erityisen tärkeää on tiedostaa, kenen tarpeeseen opinnäytetyö tehdään. Aiheen valinnassa myös mietitään, kenen ehdoilla opinnäytetyötä lähdetään tekemään. Hyvään etiikkaan kuulu myös keskustella aiheen valinnalta toimeksiantajan sekä ohjaavan opettajan kanssa. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018.)

Tieteellistä näyttöä voidaan etsiä viidestä eri tietolähteestä. Tietolähteitä ovat kirjat joko perinteisinä painettuina versioina tai sähköisenä versiona, alaa koskevat tieteelliset julkaisut, viitetietokannat, kokoomatietokannat ja internet. Kirjat ovat hyviä faktoihin perustuvia tietolähteitä mutta niiden heikkoutena voidaan pitää tieteellisen faktan ajantasaisuutta, sillä uusia tieteellisiä tutkimuksia syntyy jatkuvasti. Viitteelliset tietokannat kuten PubMed ja MEDIC ovat elektronisesti ylläpidettyjä hoitotieteellisiä viitetietokantoja. Hoitotieteellisiä lehtiä tarkastellessa kannattaa ottaa huomioon, ovatko ne referee-lehtiä. Referee lehdet ovat käyneet läpi tieteellisen alan asiantuntijoiden esitarkastuksen. (Lauri 2003, 21-22.)

Hoitotieteellistä tutkimusta ohjaa Helsingin julistus Vuodelta 1964. Tutkimusaiheen valinnassa jo tulee ajatella, että miten se vaikuttaa yhteiskuntaan sekä tutkimukseen osallistujiin. Tutkimuksia käsitteleviä eettisiä kysymyksiä varten on perustettu tutkimuseettinen neuvottelukunta vuonna 1991. Tutkimustieteellinen neuvottelukunta myös edistää tutkimusetiikkaa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 173, 175.) Jokaisessa tut-

kimuksessa pitää noudattaa tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistusta. Tutkimukset jotka luotaan ihmistieteisiin, niiden eettiset periaatteet jaetaan kolmeen eri osaan: Itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen, vahingon välttämiseen sekä yksityisyyden suojaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2018.)

Itsemääräämisoikeus on lähtökohta tutkimukseen osallistumiselle. Aito vapaaehtoisuus on lähtökohta itsemääräämisoikeuden täyttymiselle. Jokaisella osallistujalla tulee olla mahdollisuus olla osallistumatta tutkimukseen sekä osallistujalla on mahdollisuus lopettaa tutkimus osaltaan koska vain, mutta tällöin jo kerätty tutkimusaineisto on käytettävissä tutkimukseen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 176; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2018; Lapin sairaanhoitopiirin eettinen toimikunta 2009.) Hoitotieteellisissä tutkimuksissa usein osallistujat ovat potilaita ja asiakkaita jotka mahdollisesti kokevat velvollisuutta osallistua tutkimukseen hoitosuhteensa vuoksi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 176.) Vapaaehtoisuudesta tutkimuksen suostumiseen voidaan poiketa, mikäli tutkitaan jo julkaistuja tietoja, arkistotietoja tai julkisia tietoja. Tutkimukseen osallistujalta tulee olla lupatutkimukseen ja lupa tulee olla joko suullinen tai kirjallinen. Käyttäytymistä voidaan myös tulkita luvan antamisena esimerkiksi kyselyyn vastaminen osoittaa, että tutkittava on antanut luvan. Poikkeuksena on se, että jos puututaan tutkittavan fyysisyyteen, tulee tällöin lupa saada kirjallisena. (Satakorkea 2018.)

Tutkimuksesta tulee myös tiedottaa osallistujia. Tiedottamiseen voidaan ottaa huomioon seuraavia menetelmiä: Tutkijan yhteystietojen antaminen tutkittavalle, tutkimusaiheesta kertominen, aineistojen keruu tavoista kertominen, sekä ajankulusta tiedottaminen, osallistujalle on hyvä kertoa kerätyn aineiston käyttötarkoitus, miten aineisto säilytetään, sekä tuleeko aineisto jatkokäyttöön sekä itsemääräämisoikeudesta kertominen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2018.)

Haittojen välttäminen on osa eettisyyttä. Henkisiä haittoja tulee välttää kohtelemalla osallistujia arvostavasti. Arvostava kohtelun tulee näkyä tutkimusta kirjoittaessa. Haitat voi ilmetä tutkimuksen erivaiheissa, ne voivat ilmetä aineiston keräämisessä, aineiston säilyttämisessä sekä tutkimuksen julkaisussa. Tutkimuksen arkaluonteisuuden määrittävät ensisijaisesti tutkittavat. Huomiota pitää kiinnittää siihen, että vaikka kaikilla on samat kysymykset joihin vastaavat, voi kysymykset herättää eri henkilöissä erilaisia tunteita ja reaktioita. Tutkimukset jotka sisältävät haittariskejä vaativat eettisen toimikunnan lausunnon. Tällaisia haittoja ovat muun muassa kajoaminen ihmisen fyysiseen koskemattomuuteen sekä todella voimakkaiden ärsykkeiden esittäminen tutkittaville kuten väkivallan esittäminen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2018.)

Yksityisyysuojan eettisiä periaatteita ovat aineiston suojaaminen sekä luottamuksellisuus, aineiston hävittäminen ja suojaaminen sekä tutkimusjulkaisut. Aineiston säilyttämisessä tulee noudattaa huolellisuutta yksityissuojan vuoksi. Aineistoa tulee säilyttää huolellisesti ja jos aineistoa lähetetään sähköisesti, tulee aineisto suojata. Aineistot tulee hävittää, jos aineistojen säilyttämiselle ei ole enää tutkimuksellista syytä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2018.) Yksityisyyden suojaan keskeisenä asiana kuuluu anonymiteetin noudattaminen. Aineistoja ei saa luovuttaa kenellekään ulkopuoliselle. Anonymiteetin suojaamiseksi aineisto voi kuitenkin koostua pienistä alaryhmistä kuten sukupuolten ja ammatti ryhmien jaottelemisella. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 179.)

Tutkittavat tulee olla tasa-arvoisessa asemassa oikeudenmukaisuusperiaatteen mukaan. Otanta ei saa perustua kenenkään valta-asemaan. Eikä tutkittavia saa valita sen mukaan mikä on heidän ajatuksensa tutkittavasta asiasta. Hyvänä esimerkkinä asiakastyytyväisyys kyselyt, kysely pitää kohdentaa tasa-arvoisesti kaikille eikä vain valita niitä jotka vastaavat kyselyyn tutkijan toivomalla tavalla. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 79.)

Plagioinnilla tarkoitetaan toisten henkilöiden kirjoittamien tekstien suoraa kopioimista. Plagioinniksi luokitellaan myös toisen tekstin kirjoittaminen, jossa on vain muutamia sanoja muutettu, tai sanajärjestyksiä on vaihdettu, vaikka lähde olisi viitattu. (Helsingin yliopisto 2018.) Plagioinnin välttämiseksi tulee käyttää lähdeviitemerkintöjä, kun käytetään toisten kirjoittamien tekstien asiasisältöä. Suoria lainauksia tehdessä tulee lainaus sijoittaa sitaattimerkintöjen sisälle. Omien tutkimusten plagiointi tarkoittaa sitä, että käytetään aikaisempia omia tutkimus tuloksia uusissa tutkimuksissa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 182.)

Vilppi jaetaan neljään eri muotoon joita ovat sepittäminen, vääristely, luvaton lainaaminen sekä anastaminen (Haaparanta & Niiniluoto 2017, 156-157). Sepittämiselle tarkoitetaan tutkimustulosten väärentämistä. Sepittämällä tutkija saattaa kaunistella saatuja tuloksia tai tulokset ovat keksittyjä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 182.) Vääristelyllä tarkoitetaan alkuperäisten tulosten muokkaamista esimerkiksi tavoitellakseen vaatimattomia tuloksia sisältävää rutiinitutkimusta, tällä ei ole tutkimukselle suuntaa antavaa vaikutusta. (Haaparanta & Niiniluoto 2017, 157; Ryyänen & Myllykangas 2000, 78.) Luvaton lainaamisella tarkoitetaan toisten julkaisujen esittämistä omalla nimellä. (Haaparanta & Niiniluoto 2017, 157). Anastaminen on toisten julkaisujen, aineistojen, havaintojen julkaiseminen omalla nimellä. (Haaparanta & Niiniluoto 2017; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 9).

Vähättelyllä tarkoitetaan sitä, että yksi ryhmän jäsenistä julkaisee tutkimuksen omalla nimellään. Vähättelyn välttämiseksi tuleekin jokaisen ryhmän jäsenen nimi mainita lopullisessa raportissa. Vähättelyllä voidaan tarkoittaa myös viittaamatta jättämistä alkuperäiseen tutkimukseen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 183; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 9.)

7.3 Eettinen toteutus ja luotettavuus

Opinnäytetyössä on huomioitu terveydenhuollon eettiset ohjeistukset, kuten terveyden edistäminen, salassapitovelvollisuus, ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Toimintapäiviin osallistuivat RUORI 2 -hankkeen vertaistukityöttömät sekä Turun seudun työttömien yhdistyksen asiakkaat, joiden osallistuminen toimintapäivään oli nimetöntä eikä heidän henkilötietojaan kerätty eikä julkaistu opinnäytetyössä tai toimintapäivän palautelomakkeessa. RUORI 2 –hankkeen vertaistukiryhmään kuulumisen perustuu vapaaehtoisuuteen ja osallistujat saavat lopettaa koska tahansa ryhmän toiminnan. Toimintapäiviin osallistuminen perustuu myös täysin vapaaehtoisuuteen eikä sido osallistujia mihinkään.

Opinnäytetyö on osana RUORI 2 –hanketta, joten opinnäytetyön laatimiseen ja toimintapäivän järjestämiseen on saatu RUORI 2 -hankkeen lupa. Toimintapäivien suunnittelussa ja opinnäytetyön kirjallisuusosiossa keskusteltiin RUORI2 –hankkeen kanssa heidän odotuksistaan ja otettiin vastaan heidän ehdotuksiaan. Turun ammatti-instituutin Uudenmaantien koulutalon edustajilta, koulutuspäälliköltä ja osaamisalojen tiimivastaavalta saatiin lupa toimintapäivän järjestämiseen ja otettiin heidän ehdotuksensa vastaan toimintapäivän suhteen. Anonymiteetin suojaamiseksi opinnäytetyössämme varmistimme Uudenmaantien koulutalon edustajilta lupaa käyttää heidän nimeään julkaistussa opinnäytetyössä. Kirjallisuuskatsauksessa hyödynnettiin eettisesti ajantasaisia tutkimuksia, artikkeleita ja kirjallisuutta. Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt lähteet ovat luotettavia. Lähteinä olevia tutkimuksia ei ole kaunisteltu vaan ne on kerrottu aivan rehellisesti tutkimuslähteiden tietojen perusteella. Tutkimusten tuloksia ei ole tässä opinnäytetyössä muutettu eikä millään lailla vääristelty. Lähteinä on käytetty ulkopuolisten henkilöiden teettämiä luotettaviksi luokiteltuja tutkimuksia, joiden tuloksia ei tässä työssä ole kaunisteltu. Työhön ei ole anastettu kenenkään muun teettämiä tutkimuksia tai niiden tuloksia osaksi opinnäytetyötä, vaan ne ovat asianmukaisesti viitattuja ja tutkimusten alkuperä

on kerrottu rehellisesti. Työhön käytettyjen tutkimusten lähteet on asianmukaisesti merkattu eli plagiointi ei ole tapahtunut.

Esite on myös luotu samoja periaatteita noudattaen ja esite on tehty luotettaviin tietolähteisiin perustuen. Vilppiä työssä ei ole käytetty. Opinnäytetyö on toteutettu tasavertaisesti ja jokaiselta osallistujalta on vaadittu oma työpanos. Toiminnallisen opinnäytetyön kaikki osiot ovat tasavertaisesti ryhmän kesken tuotettua materiaalia eikä kukaan ota työstä kiitosta vain itselleen. Työskentely eteni loogisessa järjestyksessä tarkoituksenmukaisesti. Opinnäytetyön aikana on arvioitu systemaattisesti työn etenemistä ja aikataulua sekä tarpeen mukaisesti muutettu työn suuntaa vastaamaan uusia tilanteita. Kaikilla opinnäytetyöhön osallistujilla oli samansuuntainen näkemys työn toteutuksesta.

Työn toteutusosiossa on käyty rehellisesti läpi, alle tavoitteiden jäädyn osallistujamäärän vuoksi heikot, aineistot palautelomakkeiden kohdalla. Palautelomakkeen vastaajille kerrottiin mihin palautelomake on tarkoitettu ja mihin lomakkeen vastauksia hyödynnetään. Palautelomakkeeseen vastaaminen oli täysin vapaaehtoista, jolloin valinnanvapautta ja itsemääräämisoikeutta ei rikottu. Palautelomakkeet on analyysin jälkeen hävitetty paperisilppurissa, jotta aineisto ei joudu ulkopuolisten käsiin.

8 POHDINTA

Koimme opinnäytetyön aiheen ajankohtaiseksi, sillä työttömyys ja sosiaaliluokkien erot ovat kasvussa. Pitkäaikaistyöttömistä tai työttömistä puhuttaessa on muistettava, ettei kyseessä ole ihmisjoukko, vaan jokainen työtön on yksilö ja jokaisella työttömällä on hyvinkin erilaiset elämäntilanteet toisiinsa nähden. Jokainen työtön tarvitsee erilaista tukea ja motivaatiota työttömyyden tuomien vaikeuksien käsittelyyn, työmahdollisuuksien parantamiseen ja osallisuuden kasvattamiseen.

Koulutuksen puute on yksi työttömyydelle altistava tekijä, joten halusimme motivoida työttömiä ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa. Rajasimme työme koskemaan lähihoitajakoulutusta, sen tuomien työllistymismahdollisuuksien takia. Valintaa selkeytti myös se, että opinnäytetyön tekijöillä on kaikilla pohjakoulutuksena lähihoitajan tutkinto, jolloin koulutuksesta käydyt keskustelut työttömien kanssa sisälsivät omaa kokemustamme hoitoalalla työskentelystä.

Meille tarjoutui mahdollisuus tehdä opinnäytetyömme Turun ammattikorkeakoulun RUORI 2 –hankkeelle, jossa opinnäytetyömme aihe otettiin hyvin vastaan. RUORI 2 –hankkeella oli meneillään projekti vertaistyöttömien ryhmän kehittelystä ja heidän motivoimisesta ja kannustamisesta. Valitsimme toiminnallisen opinnäytetyön, sillä se vaikutti vastaavan parhaiten omia odotuksiamme opinnäytetyömme laadusta. Toiminnallisella opinnäytetyöllä pyrimme herättelemään kiinnostusta hoitoalaa kohtaan ja tuomaan tietoa lähihoitajakoulutuksesta mahdollisimman konkreettisesti.

Oikeanlaisen kirjallisuuden löytyminen vei aikaa ja vaati syvää perehtyneisyyttä tutkimusten tulkintaan. Lopulta löytyi runsaasti tutkimuksia työttömyydestä, sen vaikutuksista ja mahdollisuuksista motivoida työttömiä. Vertaistuella on suuri merkitys työttömien tukemisessa ja ammatilliseen koulutukseen kannustamisessa, jonka vuosi työme oli suunnattu vertaistyöttömille, joiden jakamana tieto lähihoitajakoulutuksesta ja sen tuomista laajoista työllistymismahdollisuuksista tavoittaisi työttömiä ja pitkäaikaistyöttömiä suuremmalla marginaalilla, jolloin työttömien joukosta löytyisi potentiaalisia hoitoalasta kiinnostuneita henkilöitä.

Esitteen tarkoituksena oli antaa tiivis paketti, joka sisälsi runsaasti tietoa koulutukseen hakeutumisesta ja lähihoitajakoulutuksen tuomista mahdollisuuksista työllistyä eri aloilla. Esite tehtiin taiteltavaksi taskuversioksi, joka sopi toimintapäiväämme ja toimi hyvin, sillä

se helpotti esitteen mukaan ottamista ja säilyttämistä. Esite sisälsi melko paljon tekstiä, joten tiiviimmin esitettyä olisi esite saattanut toimia innostavampana.

Kaikilla opinnäytetyöhön osallistujilla oli samansuuntainen näkemys työn toteutuksesta ja toteutus sujuikin hyvällä yhteistyöllä osallistujien kesken. Toisen toimintapäivän osallistujamäärät olivat kohtalaisia ja vastasivat odotuksiamme. Opinnäytetyötä tehdesämme nousi selkeästi esille tarve työttömien motivaation nostamiselle ja tukemiselle sekä ohjauksen ja osallisuuden merkitys motivaation tukena.

Ensimmäisen toimintapäivän epäonnistumisesta voimme päätellä, että työttömien tavoitettavuutta ja rekrytointia pitäisi pystyä tulevaisuudessa kasvattamaan, sillä tavoitettuamme työttömiä toisessa toimintapäivässä, olivat he kiinnostuneita RUORI 2 –hankkeesta ja opinnäytetyömme aiheesta. Toisen toimintapäivän osallistujamäärän paljouteen vaikutti se, että toimimme oman toimintamme työttömien yhdistykseen, joka madalsi kynnystä osallistua toimintaamme, sillä se ei vaatinut ennakoilmoittautumista ja paikka oli osallistujille jo ennestään tuttu ja tilaisuus kaikille avoin. Lisäksi toimintapäivä oli yhtenä osana hyvinvointitapahtumaa, jonka vuoksi osallistujamäärä oli hyvä.

Jatkossakin kouluttautumiseen kannustamista ja motivoimista olisi hyvä tuoda työttömille vastaavanlaisiin päiviin lisää. Työttömien motivoiminen kouluttautumiseen saattaa olla haasteellista ja vaatii pitkäjänteistä ohjaamista. Koulutukseen tutustuminen vapaamuotoisessa ja rennossa tilaisuudessa mahdollistaa koulutuksen esittelyn ja tiedon antamisen koulutuksen sisällöstä ja koulutuksen tuomista mahdollisuuksista työllistyä tulevaisuudessa. Rento ilmapiiri madalsi kynnystä osallistua toimintapäiväämme.

Toiveena oli, että alasta kiinnostuneet potentiaaliset osallistujat saivat toimintapäivästä kimmokkeen hakeutua lähihoitajakoulutukseen tai markkinoida sitä eteenpäin toisille työttömille sekä herätellä alasta kiinnostusta ja tietoa kouluttautumisesta työttömille. Potentiaalisia tulevaisuudessa hoitoalalle hakeutuneita löytyi työttömien joukosta odotettua vähemmän, mutta heidän motivaationsa lähihoitajakoulutusta kohtaan oli odotettua parempi ja omien kokemustemme jakamisella työttömien kanssa saimme aikaan innostavuutta hoitoalaa kohtaan.

Toimintapäivien aikana pohdimme erityisesti pitkäaikaistyöttömien soveltuvuutta hoitoalalle. Pitkäaikaistyöttömyydelle löytyy terveydellisiä ja mielenterveydellisiä syitä, jolloin pitkäaikaistyöttömistä valtaosa saattaa olla työkyvyttömiä. Onnistuimme toisen toimintapäivän aikana tuomaan tietoa myös potentiaalisille työttömille, joilla ei ollut työkyvyttö-

myyttä tai terveydellisiä esteitä työllistymiselle. Tapahtuma sujui rauhallisesti ja tapahtuma oli rento, joka helpotti omaa tietomme ja esitteidemme jakamista. Osa osallistuneista olivat omien sanojensa mukaan työkyvyttömiä moninaisista syistä, jolloin tarkoituksenamme oli tuoda tietoa lähihoitajakoulutuksesta, jotka he voivat jakaa eteenpäin potentiaalisille hoitoalasta kiinnostuneille henkilöille. Sosiaali- ja terveysalan koulutukset sisältävät soveltuvuuskokeet hakuvaiheessa, joiden tarkoitus on testata alalle soveltuvuutta, joten meidän työmme tarkoitus ei ollut kartoittaa työttömien osallistujien hoitoalalle soveltuvuutta vaan ainoastaan kannustaa ja herätellä kiinnostusta lähihoitajakoulutusta kohtaan.

Toimintapäivän suunnitelmaa sekä lähihoitajakoulutuksen esitettä voidaan tulevaisuudessa käyttää vertaistukityöttömille järjestettävissä toimintapäivissä ja tulevaisuudessa ammatillisen koulutuksen esittelyä voidaan laajentaa myös muille ammatillisille aloille, jolloin ammatilliseen kouluttautumiseen kannustamisen tulokset kasvavat, sillä vaihtoehtoja on enemmän. Esite on ladattavissa ja tulostettavissa myös sähköisenä RUORI 2-hankkeen internetsivuilla.

LÄHTEET

Aaltonen, K & Lindroos, R. 2012. Työelämän tarkoitus. Talentum: Helsinki

Asiakastieto media. 2018. Maksuhäiriöisten henkilöiden ennätysmäärä kohosi uudelle tuhatluvulle. Viitatti 9.4.2018. <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto-media/maksuhairioisten-henkiloiden-ennatysmaara-kohosi-uudelle-tuhatluvulle.html>

Davidson, L. Bellamy, C. Guy, K & Miller, R. 2012. Peer support among persons with severe mental illnesses: a review of evidence and experience. Viitattu 10.4.2018. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3363389/>

Dennis, C. L. 2003. Peer support within a health care context: a concept analysis. International journal of nursing studies, 40(3), 321-332. Viitattu 2.4.2018 <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1010.7758&rep=rep1&type=pdf>

Eloranta, M. 2013 Kirjoitettuja kokemuksia työllistymisen esteistä ja työnteon kannustimista. Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. Viitattu 10.4.2018. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84946/gradu07010.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ETENE. 2011. Terveydenhuollon yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet ja periaatteet. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki. <http://etene.fi/documents/1429646/1559098/ETENE-julkaisuja+1+Terveydenhuollon+yhteinen+arvopohja%2C+yhteiset+tavoitteet+ja+periaatteet.pdf/4de20e99-c65a-4002-9e98-79a4941b4468>

Haaparanta, L. Niiniluoto, I. 2017. Johdatus tieteelliseen ajateluun. Gaudeamus Oy. Tallinna.

Hakala, R. Tahvanainen, S. 2009. LÄHIHOITAJAT 2020 - sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon johtavan koulutuksen kehittämissstrategian taustaselvitys. Opetushallitus. Viitattu. 9.4.2018. <https://osaavalahioitaja2020.wikispaces.com/file/view/Taustaselvitys.pdf>

Helsingin yliopisto. 2018. MITÄ OVAT VILPPI JA PLAGIOINTI?. Viitattu 21.4.2018. <https://guide.student.helsinki.fi/fi/artikkeli/mita-ovat-vilppi-ja-plagiointi>

Heponiemi, T. Wahlström, M. Elovainio, M. Sinervo, T. Aalto, A & Keskimäki, I. 2008. Katsaus työttömyyden ja terveyden välisiin yhteyksiin. Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ ja yrittäjyys 14/2008. Edita Publishing Oy. Viitattu 9.4.2018. <http://docplayer.fi/1950703-Katsaus-tyottomyyden-ja-terveyden-valisiin-yhteyksiin.html>

Hult, M. 2014, Työttömien terveys- ja hyvinvointi: Haastattelututkimus. Viitattu 29.3.2018 http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20140849/urn_nbn_fi_uef-20140849.pdf

Huopio, J. 2015. SISÄINEN MOTIVAATIO KOLMANNEN SEKTORIN PALKKATYÖSSÄ. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 8.4.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/47993/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201512053914.pdf?sequence=1>

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2011. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOYpro Oy.

Kajaanin ammatti-korkeakoulu. 2018. Opinnäytetyön eettiset suositukset. www.kamk.fi > Etusivu > Opinnäytetyöpakki > SoTeLi. Viitattu 16.4.2018. <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Opinnaytetyoprosessi/SoTeLi/Opinnaytetyoprosessi/Eettiset-suositukset>

Kalakoski; Laarni; Paavilainen; Anttila; Halonen & Kreivi. 2007. Persoona 4. 1. PAINOS. Helsinki: Edita Prima Oy

Kankkunen, P & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. 1. painos. Helsinki: WSOY pro OY.

Kannisto-Karonen, T. 2015. URANA TYÖLLISTYMINEN. Väitöskirja. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kasvatustieteiden laitos. Turun yliopisto. Viitattu 7.4.2018. <http://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/117697/AnnalesC414Kannisto-Karonen-diss.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Kaskela, R. 2012. Työttömyyden leima ja työllistettävyys - Työttömiä ohjaavien ammattilaisten käsitys vaikeasti työllistyvien työllistävyydestä. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto. yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Viitattu 2.4.2018. <https://core.ac.uk/download/pdf/30083420.pdf>

Kauppi, I. Kähtävä, S, Lipasti, K. Niemi, T. Tamminen, E. & Vaaramo, P. 2010. Hoitoa ja huolenpitoa. Edita Prima. Helsinki

Kerätär, R. 2016. KUN KATSOO KAUEMPAA, NÄKEE ENEMMÄN - MONIALAINEN TYÖKYVYN JA KUNTOUTUSTARPEEN ARVIOINTI PITKÄAIKAISTYÖTTÖMILLÄ. Väitöskirja. Lääketieteellinen tiedekunta. Oulun yliopiston tutkijakoulu. Oulun Yliopisto. Viitattu 30.3.2018. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526210865.pdf>

Kroll, L. Lambert, T. 2009. Unemployment, Social Support and Health Problems. Viitattu 1.4.2018. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3036007/>

Kuluttajaliitto. 2018. <https://www.kuluttajaliitto.fi/tietopankki/oman-talouden-hallinta/velkaantumisen-ja-maksuhairiot/maksuhairiomerkinnaan-vaikutukset/>

Kurvinen, A & Jolkkonen, A. 2015. Työllistymisen voimavarat -mittarin kokeilun tulokset. Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu. 31.3.2018. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1852-9/urn_isbn_978-952-61-1852-9.pdf

Kuvaja, A. 2011. TYÖTTÖMIEN TYÖNHAKUMOTIVAATIO JA MOTIVOINTI: SOSIAALITOIMEN TYÖVALMENTAJIEN NÄKÖKULMIA. Lisensiaatintutkimus. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaalitieteiden laitos. Helsingin yliopisto. Viitattu 31.3.2018. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28438/Kuvaja_Anne.pdf?sequence=5

Kääriäinen M, Lahdenperä T & Kyngäs H. 2005. Kirjallisuuskatsaus: Asiakaslähtöinen ohjausprosessi. Tutkiva Hoitotyö 3 (3). Viitattu 3.2.2018

Laajala, K & Toivomäki, A. 2000. PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN FYYSINEN SUORITUSKYKY, LIIKUNNAN HARRASTAMINEN, LIKUNTAMTIIVIT JA ITSEARVOSTUS -VUODENSEURANTATUTKIMUS TURUNSEUDUN TYÖTTÖMÄT RY:N ODYSSEIA-PROJEKTISTA. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteidenlaitos. Terveystieteidenlaitos. Kuopion yliopisto. Liikuntalääketieteensuuntaamisvaihtoehto. Viitattu 1.4.2018. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8301/laajala_toivomaki.pdf?sequence=1

Laakso, T. 2016. Osallisuuden mahdollistajat - Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus osallistuttajan työstä Osallistavan sosiaaliturvan piloteissa. Pro gradu-tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 7.4.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/50146/URN:NBN:fi:juu-201606072945.pdf?sequence=1>

Lapin sairaanhoitopiirin eettinen toimikunta. 2009. LAPIN SAIRAANHOITOPUIRISÄ TEHTÄVIEN OPINNÄYTETÖIDEN EETTINEN OHJEISTUS. Viitattu 21.4.2018. <http://www.lshp.fi/download/noname/%7BDDAEB484-8B93-45BC-9FA3-D9E2273F865E%7D/1684>.

Lappalainen, K. 2017. Työttömien työelämävalmiuksien tukeminen- painopisteenä terveydenhuolto ja verkostoyhteistyö. Väitöskirja. Terveystieteiden tiedekunta. Itä-Suomen yliopisto. Kuopio. Terveystieteiden tiedekunta Itä-Suomen yliopisto Kuopio. Viitattu 31.3.2018. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-2452-0/urn_isbn_978-952-61-2452-0.pdf

Lauri, S. 2003. Näyttöön perustuva hoitotyö. 1.painos. WS Bookwell Oy. Juva

Lehtonen, O. Kallunki, V. 2013. Nuorten aikuisten syrjäytymiskierre. Janus. vol. 21 (2) 2013, 128–143. Viitattu 2.4.2018. <https://journal.fi/janus/article/view/50693/15399>

Leinonen, N, 2010. ”AIKAA OLIS, RAHAA EI” - Pro gradu tutkielma työttömyyden kokemuksista. Sosiologian Pro Gradu -tutkielma. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta. Sosiologian ja yhteiskuntapolitiikan oppiaineryhmä. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 2.4.2018. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20100114/urn_nbn_fi_uef-20100114.pdf

Lumme, R. Leinonen, R. Leino, M. Falenius, M. Sundqvist, L. 2006. Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö. Viitattu 15.4.2018. Lumme, R. Leinonen, R. Leino, M. Falenius, M. Sundqvist, L. 2006. Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö. Viitattu 15.4.2018. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Markkanen, K. 2009. Lähihoitaja – sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen - Tehyläisten lähihoitajien käsityksiä koulutuksesta ja työelämästä. Tehyn julkaisusarja B: 1/2009. Multiprint Oy. Helsinki. Viitattu 8.4.2018. https://www.tehy.fi/system/files/mfiles/julkaisu/2009/2009_b_1_lahihoitaja_sote_ammattilainen_id_22.pdf

Markkinointi-instituutti. 2012. Aikuisopiskelijaa motivoi halu tehdä työtä paremmin. https://www.markinst.fi/Ajankohtaista-site/Sivut/aikuisopiskelijaa_motivoi_halu_tehda_omaa_tyota_paremmiin.aspx

Martikainen, P. T., Valkonen, T. 1998. The effects of differential unemployment rate increases of occupation groups on changes in mortality. American Journal of public health, 88(12), 1859-1861. Viitattu 2.4.2018. <http://ajph.aphapublications.org/doi/pdfplus/10.2105/AJPH.88.12.1859>

Mikkonen, I. 2009. Sairastuneen vertaistuki. Akateeminen väitöskirja. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos. Kuopion yliopisto. Viitattu 29.3.2018. <http://www.kansalaisareena.fi/ir-jasbn978-951-27-1232-8.pdf>

Mustonen, U. Hurme, T. Kiviruusu, O. Berg, N. Aro, H. Marttunen, M. 2013. Elämäntietä, mielen terveys ja hyvinvointi - Seurantatutkimus 16-vuotiaista tamperelaisnuorista 22-, 32- ja 42-vuotiaana (TAM-projekti). Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Raportti 17/2013. Viitattu 1.4.2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114509/URN_ISBN_978-952-245-9626.pdf?sequence=1

Myllyharju, S. 2017. Aikuisena lähihoitajaksi - Miksi aikuinen hakeutuu opiskelemaan lähihoitajaksi ja mitä opiskelu merkitsee hänelle elämänmuutostilanteessa? Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta. Tampereen yliopisto. Viitattu 4.4.2018. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/101907/gradu1504008243.pdf?sequence=1>

Nieminen, I. 2017. Koulutusinterventio osana mielenterveyskuntoutujien kuntoutusta. Akateeminen väitöskirja. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Tampereen yliopisto Viitattu 29.3.2018. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/100449/978-952-03-0316-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Osaava työ- ja työhönvalmennusta-hanke. Crealab Oy. Näin teet loistavan esitteen -esite, joka puhuttelee työnantajaa. Viitattu 16.4.2018 https://www.oppi.uef.fi/aducate/projektit/tyovoimava-raaja2/wp-content/uploads/2011/11/onnistunut_esiteA4.pdf

Paatsalo, M. 2016. ”NO YKS TAVOTE ON TIETENKI TYÖLLISTYÄ” - Helsingin Työttömät Ry:n kouluttajien näkemyksiä työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta. Pro gradu -tutkielma. Käyttätymistieteellinen tiedekunta. Yleinen ja aikuiskasvatustiede. Helsingin yliopisto. Viitattu 9.4.2018. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/162896/Mia_Paatsalo_PG_2016.pdf?sequence=2

Pekkala, J. Kujala, V. Kaikkonen, R. 2012. Työttömyyden yhteys psyykkiseen kuormittuneisuuteen ja somaattisiin pitkäaikaissairauksiin Pohjois-Pohjanmaalla. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. Viitattu 29.3.2018. <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:02vPnlyuWSsJ:https://journal.fi/sla/article/view/7083/5617+&cd=3&hl=fi&ct=clnk&gl=fi>

Pennanen, J. 2007. VERTAISTUEN VAIKUTTAJUUS: Vertaistuen vaikuttavuus Irti Huumeista ry:n huumeiden käyttäjien läheisille tarkoitetuissa vertaistukiryhmissä. Pro Gradu-tutkielma. Yhteiskuntapolitiikka. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 29.3.2018. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/12790/URN_NBN_fi_jyu-2007476.pdf?sequence=1

Perkiö-Mäkelä, M. Nevala, N. Laine, V. 2006. Hyvä koulu. Vammalan kirjapaino Oy. Vammala

Pihlajaniemi, S. Villa, T. Lavikainen, E. Valkeasuo, L. 2014. Oppia ikä kaikki – Kouluttautumisen edellytykset eri elämäntilanteissa. Opiskelututkimuksen vuorikirja. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö: Helsinki. Viitattu 6.4.2018. <https://drive.google.com/file/d/0Bz1V9P-acT2N2F1RWtrYnJR0k/view?pli=>

Piirainen, A. 2012. Työmotivaatio ja henkilöstön motivointikeinot esimiestyössä. Pro Gradu. Taloustieteen laitos. Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Viitattu 31.3.2018. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37910/Piirainen.pdf>

Pohjantammi, I. 2006. Ylisukupolvinen työttömyys nuorten työpajoilla. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Helsinki. Viitattu 31.3.2018. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/tyopaja.pdf>

Portman, P. 2014. PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN AKTIVOINTITOIMET KUNTANÄKÖKULMASTA - Pienen kunnan haasteet nyt ja tulevaisuudessa. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 9.4.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/45752/URN:NBN:fi:jyu-201505031705.pdf?sequence=1>

Rajala, O. 2017. SOSIODYNAAMINEN OHJAUS OSANA YKSILÖVALMENTAJAN TYÖTÄ - Mallinnus pehmeän systeemanalyysin keinoin. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteen tiedekunta. Lapin yliopisto. Viitattu 9.4.2018. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63113/Rajala.Olli-Ville.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Rakkolainen, M. Motivoivan haastattelun toteutuminen päihdehoidon alkutapaamisissa ja yhteys asiakkaan päihdehaittojen vähenemiseen. Akateeminen väitöskirja. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Tampereen yliopisto. Viitattu 11.4.2018. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/101802/978-952-03-0504-8.pdf?sequence=1>

Rantanen, J. 2017. TYÖTTÖMYYDEN JA MIELENTERVEYDEN VÄLINEN YHTEYS SUOMESSA KUNTATASOLLA 2001–2013. Pro gradu – tutkielma. Taloustiede. Taloustieteenyksikkö. Oulun yliopisto. Viitattu 1.4.2018. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201711083057.pdf>

Repper, J. 2013. Peer support workers. Theory and practice. London: Centre for Mental Health and Mental Health Network, NHS Confederation. Viitattu 2.4.2018. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.688.7633&rep=rep1&type=pdf>

Ryynänen, O. Myllykangas, M. 2000. Terveystieteiden etiikka – Arvot monimutkaisuuden maailmassa. 1. painos. WS bookwell OY. Juva.

Rönkkö, R. 2014. PSYKIATRISESTA SAIRAALASTA TYÖELÄMÄÄN? - Nuorten aikuisten mielenterveyskuntoutujien kokemuksia. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 10.4.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/45913/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201505171871.PDF?sequence=1>

Saari, J. 2009. Yksinäisten yhteiskunta. 1. painos. WSOYpro OY. Helsinki.

Sairaanhoitajat. 2014. Sairaanhoitajien eettiset ohjeet. <https://sairaanhoitajat.fi/jasenpalvelut/amatillinen-kehittyminen/sairaanhoitajan-eettiset-ohjeet/>

Satakorkea. 2018. Tutkittavien itsemääräämisoikeus. www.satakorkea.fi > tutkimus ja kehittäminen > tutkimuseetiikka > eettiset periaatteet > tutkittavien itsemääräämisoikeus. Viitattu 21.4.2018. http://www.satakorkea.fi/tutkimuseetiikka_itsemaaramisoikeus

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012. Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma- EHDOTUKSET MIELENTERVEYSJA PÄIHDETYÖN KEHITTÄMISEKSI VUOTEEN 2015- Väliarviointi ja toteutumisen kannalta erityisesti tehostettavat toimet. Helsinki. Julkaisu: 2012:24. Viitattu 1.4.2018. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69912/978-952-00-3382-8.pdf?sequence=1>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisy. www.stm.fi > Sosiaali- ja terveysministeriö > Fi > Vastuualueet > Hyvinvoinnin edistäminen > Osallisuuden edistäminen > Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. Viitattu 3.4.2018 <http://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018. Työttömyysturvan aktiivimalli. www.stm.fi > SOSIAALI- JA TERVESMINISTERIÖ > FI > VASTUUALUEET > TOIMEENTULO > TYÖTTÖMYYSTURVA > TYÖTTÖMYYSTURVAN AKTIIVIMALLI. Viitattu 9.4.2018. <http://stm.fi/tyottomyysturvan-aktiivimalli>

Suomen diakoniaopisto. 2018. Sosiaali- ja terveystieteen perustutkinto, lähihoitaja. www.sdo.fi > Etusivu > Tietoa koulutuksista > Ammatilliset koulutukset > Sosiaali- ja terveystieteen perustutkinto, lähihoitaja. Viitattu 9.4.2018. <https://www.sdo.fi/tietoa-koulutuksista/amatilliset-koulutukset/sosiaali-ja-terveystieteen-perustutkinto-lahihoitaja/>

Super. 2012. SUPER LAATINUT OPPAAN LÄHIHOITAJIEN OPPISOPIMUSKOULUTUKSESTA. www.superliitto.fi > Etusivu > Viestintä > Tiedotteet ja kannanotot > SuPer laatinut oppaan lähihoitajien oppisopimuskoulutuksesta. Viitattu 8.4.2018. <https://www.superliitto.fi/viestinta/tiedotteet-ja-kannanotot/super-laatinut-oppaan-lahihoitajien-oppisopimuskoulutuksesta/> >

Super. 2015. Lähihoitajan eettiset ohjeet. https://www.superliitto.fi/site/assets/files/4599/lahihoitajan_eettiset_ohjeet_148x148_12s.pdf

Super. 2017. Lähihoitajakoulutus muuttuu entistä yksilöllisemmäksi. Viitattu 2.11.2017. <https://www.superliitto.fi/viestinta/super-lehti/ajankohtaista/lahihoitajakoulutus-muuttuu-entista-yksilollisemmaksi/>

Super. 2018. Etiikka hoitotyössä. <https://www.superliitto.fi/tyoelamassa/lahihoitajan-tyo/etiikka-hoitotyossa/>

Talja, A. 2017. Elämänkaarinäkökulma ja toimijuus osana elinikäistä ohjausta. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu. 9.4.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/53203/URN:NBN:fi:juu-201703071597.pdf?sequence=1>

TE-palvelut. 2018. Aktiivimalli. toimistot.te-palvelut.fi > Paikalliset TE-palvelut > Uudenmaan TE-toimisto > Ajankohtaista > Aktiivimalli Viitattu 9.4.2018. <http://toimistot.te-palvelut.fi/uusimaa/aktiivimalli>

TE-palvelut. 2018. Ammatillinen työvoimakoulutus. www.te-palvelut.fi > Etusivu > Työnhakijalle > Ammatinvalinta ja koulutus > Ammatillinen työvoimakoulutus. Viitattu 7.4.2018. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/amatINVALINTA_koulutus/tyovoimakoulutus/index.html

THL. 2015. Vertaistuki. Viitattu 13.11.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki>

THL. 2016. Syrjäytyminen ja syrjäytymisen riskitekijät. Viitattu 14.3.2018 https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjailyminen/syrjailyminen-ja-syrjailytymisen-riskitekijat

THL. 2016. Työllisyys. Viitattu 17.10.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys-erot/eriarvoisuus/hyvinvointi/tyollisyys>

THL. 2017. Osallisuus. Viitattu 14.3.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys-erot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Tilastokeskus. 2015. Työttömyysaste. www.stat.fi > Etusivu > Tilastokeskus > Työttömyysaste. Viitattu 14.10.2017. <http://www.stat.fi/org/tilastokeskus/tyottomyysaste.html>

Tilastokeskus. 2016. Työllisyys ja työttömyys vuonna 2015. Viitattu 4.4.2018. https://www.stat.fi/til/tyti/2015/13/tyti_2015_13_2016-04-12_kat_002_fi.html

Tilastokeskus. 2017. Työttömyysaste. Viitattu 4.4.2018 <http://www.findikaattori.fi/fi/34>

Tilastokeskus. 2018. Yksityishenkilöiden velkajärjestelyjen määrä edellisvuoden tasolla vuonna 2017. www.tilastokeskus.fi > Etusivu > Tilastot > Oikeus > Velkajärjestelyt > 2017 > 4. vuosineljännes > Yksityishenkilöiden velkajärjestelyjen määrä edellisvuoden tasolla vuonna 2017 Velkajärjestely. Viitattu 8.4.2018. https://tilastokeskus.fi/til/velj/2017/04/velj_2017_04_2018-01-24_tie_001_fi.html

Tilastokeskus. Työtön. www.stat.fi > Etusivu > Tietoa > Käsitteet > Tietoa tilastoista > Työtön. Viitattu 14.10.2017 <http://www.stat.fi/meta/kas/tyoton.html>

Tracy, K. Wallace, S. 2016. Benefits of peer support groups in the treatment of addiction. Viitattu 25.1.2018 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5047716/>

Tuiskunen, T. 2015. Ei maailma kaadu vaikka se välillä vähän horjuu - Pitkääikaistyöttömien kokemuksia vertaistuesta. Pro gradu-tutkielma. Sosiaalityö. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. Viitattu 30.3.2018. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97269/GRADU-1433328509.pdf;sequence=1>

Tuomala, J. 2002. Työvoimakoulutuksen vaikutus työttömien työllistymiseen. Valtion taloudellinen tutkimuslaitos. Vatt-tutkimuksia 85. Viitattu 30.3.2018. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/148506/t85.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Turkuamk. 2017. RUORI 2 – uutta suuntaa terveyteen, työ- ja toimintakykyyn. Viitattu 23.10.2017. <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/ruori-2-uutta-suuntaa-terveyteen-tyo-ja-toimintaky/>

Turkuamk. 2018. RUORI 2 – uutta suuntaa terveyteen, työ- ja toimintakykyyn. Viitattu 10.4.2018. <https://www.turkuamk.fi/media/pdf/ruori-2-uutta-suuntaa-terveyteen-tyo-ja-toimintaky.pdf>

Turun ammatti-instituutti. 2016. Viitattu 23.11.2017. <https://www.turkuai.fi/turun-ammatti-instituutti/koulutusalat/terveys-ja-hyvinvointi/sosiaali-ja-terveysala>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki. Viitattu 3.4.2018. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2018. Eettinen ennakoarviointi ihmistieteissä. www.tenk.fi > Eettinen ennakoarviointi > Eettinen ennakoarviointi ihmistieteissä. Viitattu 15.4.2018. <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarviointi-ihmistieteissa>.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2017. Työmotivaatio on työnantajalle tärkeämpää, kuin 100 prosenttinen työkyky. Viitattu 12.4.2018. http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410877/tyomotivaatio-on-tyonantajalle-tarkeempaa-kuin-100-prosenttinen-tyokyky

Vaalavuo, M. 2016. Health and (un)employment: the relationship. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129794/TUT12016_1_Health%20and%20unemployment_WEB.pdf?sequence=3

Vatanen, H. 2012. HOITOTYÖN TOIMINTOJEN OPETUS LÄHIHOITAJAKOULUTUKSESSA - analyysi lähihoitajien opetussuunnitelmista. Pro gradu -tutkielma. Hoitotieteen laitos. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 8.4.2018. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20121004/urn_nbn_fi_uef-20121004.pdf

Vulli, K. 2002. Nuorten työttömien yleiset työelämävalmiudet ja ammatillinen minäkuva. Hämeenlinna. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteenlaitos. Ammattikasvatus. Viitattu 1.4.2018. <http://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/89926/gradu00160.pdf?sequence=1>

Vuokko, A ym. 2016. Työttömän toiminta- ja työkyvyn hyvä arviointikäytäntö terveydenhuollossa. Viitattu 12.4.2018.

Vuorilehto, M. ym. 2014. Uudistuva mielenterveystyö. Edita Prisma OY. Helsinki.

<https://www.avi.fi/documents/10191/5572943/Diaesitys+Sanna+Wenstr%C3%B6m/6f8efd2b-739e-47e0-8e37-852dcb7efa66>

Liitteet

Liite 1. Hyvinvointipäivän kyselylomake

Kysely esittelypäivästä

Ikä: _____

Sukupuoli: _____

Aikaisempi koulutus: _____

Kuinka tyytyväinen olit lähihoitajaopintojen esittelyyn?

Erittäin tyytyväinen

Melko tyytyväinen

En tyytyväinen enkä tyytymätön

Melko tyytymätön

Erittäin tyytymätön

Antoiko päivä vastauksia opiskeluun liittyvissä asioissa?

Kyllä

Ei

Osittain

- Jos vastasit osittain, mitä jäit kaipaamaan?

Oliko päivä sopivan pituinen?

Kyllä

Ei

- Jos vastasit ei, mikä olisi mielestäsi sopiva pituus päivään?

Helpottaako esittely koulutusvalinnan tekemistä?

Kyllä

Ei

Suosittelko lähihoitajakoulutusta muille tämän päivän perusteella?

kyllä

en

Ei koske minua

Kannattaako vastaavanlaisia päiviä järjestää jatkossa?

Kyllä

Ei

- Jos vastasit ei, niin minkä takia ei kannata järjestää vastaavanlaista tutustumispäivää?

Koetko, että oppilaitokseen ja labraoppitunneille osallistuminen madaltaisi kynnystä hakeutua opiskelemaan?

Kyllä

Ei

Perustelut:

Olisitko kiinnostunut osallistumaan tutustumispäivään oppilaitoksessa?

Kyllä

Ei

Tutustumispäivän paras alkamisaika (kellon aika)

Vapaa sana, risut ja ruusut

Liite 2. Hyvinvointipäivän esite

Lähihoitajan työllistymismahdollisuudet

Lähihoitajana voit työskennellä halujesi mukaan monissa erilaisissa terveydenhuollon palveluissa.

Lähihoitajan voit työskennellä seuraavissa paikoissa mm:

- Mielenterveys- ja päihdepotilaiden parissa
- Suun ja hampaiden terveydenhuollossa esim. hammaslääkärin avustajana
- Ensihoidossa ja päivystyksessä
- Varhaiskasvatuksessa kuten esim. päiväkodissa
- Kotihoidossa
- Palvelutaloissa
- Vammaispalveluissa
- Erikoissairaanhoidossa
- Vastaanottotyössä

Lähihoitajan työ

Lähihoitajan työ pitää sisällään asiakas- ja potilastyötä jossa hoidetaan ja annetaan apua niin potilaille kuin myös heidän läheisilleen. Lähihoitajan työ on vaativaa työtä, joka perustuu laaja-alaiseen osaamiseen sekä ihmisten parissa sekä hyvään vuorovaikutus taitoon. (Superliitto. 2018.)

Lähihoitajana tulet tekemään päätöksiä ja valintoja joko potilaiden puolesta tai yhdessä heidän kanssa. Lähihoitajana teet päätöksiä jotka vaikuttavat potilaan hyvinvointiin. Työ vaatii jatkuvasti halua ja kykyä selviytyä työhön liittyvistä eettisistä ongelmatilanteista. (Superliitto. 2018.)

Lähihoitajan työn edellytyksenä on tuntee ammattia säätelevät lait, jatkuva ammattitaidon ylläpitäminen sekä oman toiminnan jatkuva kehittäminen.

Työn lähtökohtana on ihmisen auttaminen. (Superliitto. 2018)

LÄHIHOITAJA KOULUTUS

Koulutukseen hakeutuminen

Lähihoitajaksi voi opiskella aikuiskoulutuksella, esimerkiksi Rasekon aikuisopisto Timalissa sekä Turun Ammatti-instituutissa.

Opintoihin voi hakeutua myös jatkuvan haun kautta. Jatkuva haussa on mm. Turun ammatti-instituutissa on haettavissa lähihoitajan monimuotokoulutukseen, haku aika on 19.3-22.4.2018. Koulutus alkaa 4.9.18 ja päättyy 18.12.2020. Päivä ja iltatoteutukseen haku on 1.5.31.7.2018. ja opinnot kestävät n. 2 vuotta (Turun ammatti-instituutti. 2018).

Aikuiskoulutukseen/monimuotokoulutukseen ei haeta yhteishaun kautta vaan siihen haetaan erillisessä haussa, jonka ajankohdat on mainittu oppilaitoksen sivuilla. Esimerkiksi Turun ammatti-instituutin sivuilta, halutun koulutuksen sähköiseen hakupalveluun löytyy linkki kyseisen tutkinnon sivulta. (Aikuiskoulutus. 2018)

Myös oppisopimuksella voi kouluttautua lähihoitajaksi.

Opiskelijan tuet

Kelan myöntämät:

- Opintotuki
- Koulumatkatuki
- Yleistä asumistukea

Valtiontakaama opintolaina pankista (Kela. 2018)

Lähteet

Kela 2018. Pikaopas opintoetuuksiin. Viitattu 30.1.2018. <http://www.kela.fi> > Henkilöasiakkaat > Opiskelijat > Pikaopas.

Superliitto 2018. Etiikka hoitotyössä. Viitattu 19.1.2018. <https://www.superliitto.fi> > Työelämässä > Lähihoitajantyö > Etiikka hoitotyössä.

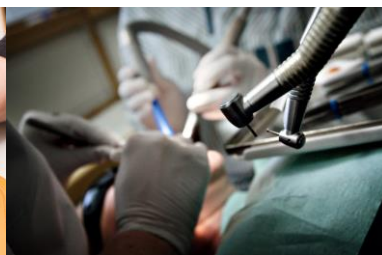
Superliitto 2018. Lähihoitaja on moniosaaja. Viitattu 19.1.2018. <https://www.superliitto.fi> > Työelämässä > Lähihoitajantyö > Lähihoitaja on moniosaaja.

Superliitto 2018. Lähihoitajantyö. Viitattu 20.1.2018. <https://www.superliitto.fi> > Työelämässä > Lähihoitajantyö.

Aikuiskoulutus 2018. Usein kysytyt kysymykset. Viitattu 25.1.2018. <http://www.aikuiskoulutus.fi> > Aikuiskoulutus > Hakijalle > UKK - useinkysytytkysymykset

Turun ammatti-instituutti. 2018. Lähihoitaja, sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, alkaen 4.9.2018, verkko- ja monimuotokoulutus. Viitattu 24.3.2018. http://www.turkuai.fi/jatkuva_haku_etusivu > Turun ammatti-instituutti > koulutukset > jatkuva haku

Liite 3 Powerpoint

Lähteet

- Pelastustieto. 2015. Ensihoidon hälytystehtävien määrä taittui Helsingissä. Viitattu 31.2.2018
- Pelastuslaitos Päijät-Häme. Ensihoito. Viitattu 31.2.2018
- Fysios Manukatti. Neurologinen kuntoutus. Viitattu 31.2.2018
- Haltia. 2018. Kuntoutus. Viitattu 31.2.2018
- Tammed. 2018. Injektioneulat ja ruiskut. Viitattu 31.2.2018
- JHL. 2017. Vanhustyö. Viitattu 31.2.2018
- Länsi-savo. 2017. Essote lähetti tuhat laskua tuplana — syynä tietotekninen ongelma. Viitattu 31.2.2017